

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU
TEGEVUSARUANNE 2019

KINNITATUD
RR-i nõukogu
14. aprilli 2020. a
otsusega nr 1-1/1

SISUKORD

1. Üldhinnang	3
1.1. Raamatukogu kasutamine	5
1.2. Võrgustike kujundamine ja tuntuse kasvatamine	9
2. RR kui Eesti humanitaaria keskus	11
3. RR kui raamatukogude arendus- ja kompetentsikeskus	16
4. Parlamendiraamatukogust riigiraamatukoguks	20
5. RR kui kliendikeskne organisatsioon	22
5.1. Kogude kujundamine	26
5.2. Organisatsiooni arendamine ja tugiteenused	28
LISAD. RR-i 2019. aasta tulemusnäitajad	30

1. Üldhinnang

Rahvusraamatukogu 2019. aasta tegevuskava lähtus missioonist säilitada ja edendada Eesti kultuuripärandit ning olla sillaks teadmiste ja inimeste vahel. Eesti Rahvusraamatukogu (edaspidi RR) juhindub oma strateegias 2021. aastani seatud visioonist olla avatud, inspireerivat ja kaasavat tegutsemiskeskonda pakkudes uue põlvkonna raamatukogu ja raamatukogundusliku mõtte arendaja.

2019. aasta üks olulisemaid tegevusi oli RR-i hoone rekonstrueerimisprojektiga alustamine ja ajakavakohane edasiliikumine. Hoone rekonstrueeritakse täielikult, sh uuendatakse kommunikatsioonid, muudetakse ruumiplaneeringut ning oluliselt paraneb energiatõhusus. Uuendatud raamatukoguhoonesse asuvad ka Rahvusarhiivi Tallinna üksused, arhiiviga koostöös valmis ruumiprogramm. Rekonstrueerimisprojekti juhib Riigi Kinnisvara AS, kes viis läbi riigihanke leidmaks rekonstrueerimise projekteeerijat. Projekteeerimishanke võitis büroo Sirkel & Mall. 2019. aastal alustati ka ettevalmistusi kogude remondiaegseks kolimiseks, prognoositi nii hoidla- kui ka avakogude teavikutele vajalike asenduspindade suurus ja tingimused.

RR-i eesmärk on olla oma kasutajale avatud, kasutajasõbralik ja professionaalne partner. Selle sihi tulemuslikkust saame mõõta, hinnates raamatukogu hoone ja teenuste kasutamist: 2019. aastal oli kasv eelmise aastaga võrreldes 19%. RR-i edukust näitab suundumus, et hoone külastuste seas kasvab aasta-aastalt lugemisala külastuste osakaal, mis 2019. aastal oli 64%. Lugemisala kasutuse kasvu põhjuseks võib pidada teavikute laenusvõimaluste laienemist ja kõrget teeninduskvaliteeti. Vilja on hakanud kandma teadlik tegevus raamatukogukasutajate võrgustike kujundamisel ning teenuste ja kogude tutvustamine sisukate ürituste, haridus- ja kultuuriprogrammide kaudu. Jõudsalt kasvas ka sotsiaalmeedia jälgijate arv, mis oli peaaegu viiendiku võrra suurem kui 2018. aastal.

2019. aasta tulemused võrreldes 2018. aastaga

RR-i soovitusindeks (SI) 87% 2018. a 73%	Lugemisala füüsiliste külastuste arv + 19% 2019. a 200 483 2018. a 169 228	Raamatukoguhooone külastuste arv + 8% 2019. a 311 565 2018. a 289 721	Kojulaenutuste arv + 22% 2019. a 40 982 2018. a 33 701
Haridustegevustes osalenute arv + 140% 2019. a 7737 2018. a 3226	RR-i andmebaaside kasutus + 19% 2019. a 2 411 208 2018. a 2 024 029	Korraldatud ürituste arv + 81% 2019. a 183 2018. a 101	Sotsiaalmeedia jälgijad + 24% 2019. a 7304 2018. a 5895
Raamatukoguhoidjate täienduskoolitustel osalejate arv + 14% 2019. a 420 2018. a 369	Digitaalsena kättesaadavate väljaannete protsent ↑ 2019. a 17% 2018. a 12,7%	Trükifailide hankimine ↑ 2019. a 103,9% 2018. a 103,4%	Kataloogimist vajavate väljaannete protsent ↓ 2019. a 50% 2018. a 75%

Teeninduskvaliteet on raamatukogutöö kõige olulisem indikaator, mille jälgimine toimub RR-is juba neljandat aastat soovitusindeksi meetodika alusel. Näitaja hüppeline tõus aruandeaastal annab tunnistust sellest, et tegevused teeninduskvaliteedi tõstmiseks, teenuste ühtlustamiseks ning kasutajasõbralikumaks muutmiseks on vilja kandnud ja lojaalsete kasutajate ring suurenenud.

Soovitusindeks (SI) 2016	Soovitusindeks (SI) 2017	Soovitusindeks (SI) 2018	Soovitusindeks (SI) 2019
64%	59,1%	73%	87,1%

RR-i korraldatud sisuka kultuurisündmuse suurepäraseks näiteks 2019. aastast oli näitus *Laulupeoraamatukogu. Eesti laulupidu sõnas, pildis ja helis*, mis vaatles üldlaulupidude traditsiooni trükikultuuri erinevate väljendusvormide kaudu, aga ka Eesti esimesele rahvusatlasele pühendatud näitus *Rahvusatlas*, mis valmis Tartu Ülikooli geograafide ja AS-i Regio kaardimeistrite koostöös. Ulatuslikuma mõjuga partnernäitus oli *Dannebrog 800*, mis valmis koostöös Rahvusarhiiviga.

Digitaalhumanitaaria valdkonna tegevuste 2019. aasta eesmärk oli suurendada kultuuripärandi kättesaadavust, aidates sellega kaasa teadus-, õppe- ja uurimistööle. Sisukuse ja osavõtjate arvu poolest väärrib 2019. aastal esile tõstmist koostöös Eesti Kirjandusmuuseumi ja Eesti Digitaalhumanitaaria Seltsiga korraldatud VII rahvusvaheline Eesti digitaalhumanitaaria konverents, mis käsitles digitaalse kultuuripärandi kasutamist uurimistöös ja hariduses.

Haridustegevuste laiendamine oli 2019. aasta üks fookustest. Saame tõdeda, et aasta oli edukas: kasvas nii haridusprogrammide kui ka nendes osalejate arv, mis lähenes 8000-le (tõus 2018. aastaga võrreldes 140%).

Sotsiaalia ja parlamendiraamatukogu teenuse vaates kujunes 2019. aasta õnnestunuks. Kasutajate kaasamine, koolituste läbiviimine ja raamatukogu tutvustamine on suurendanud ka kogude ja infotoodete kasutamist. Valdkonraga seotud litsentsiandmebaaside kasutus suurenes pea veerandi võrra. Korraldati arvukalt üritusi, mida külastas ligi 8000 inimest, see ületab prognoositut ligi poole võrra. Lugemissaalide avakogude laenutuste arv tõusis 16%.

RR-i andmekogude kasutus on 2019. aastal samuti arvestatavalt tõusnud, kasvades eelmise aastaga võrreldes 19%. Andmekogude kasutuse kasv on seotud nii digiteeritud kui ka digitaalselt loodud ainese mahu suurenemisega, millesse RR on panustanud kogude digiteerimise ja digitaalsete säilituseksemplaride kogumisega.

RR oli 2019. aastal väga edukas digitaalsete säilituseksemplaride kogumises: hankida õnnestus nii 2019. aastal ilmunud kui ka eelneval kahel aastal saabumata jäänud säilituseksemplarid. Kirjastajate teadlikkus säilituseksemplari seaduse täitmisest on tänu järjekindlale teavitustööle hakanud kasvama. Seda tõendab muuhulgas ka kirjastajatele tehtavate ettekirjutuste vähenemine aasta-aastalt.

Ennast igati õigustanud muutuseks laenuteenus oli iseteenindusliku raamatukapi kasutuselevõtt, sellega lõppes edukalt RFID-tehnoloogial põhinev arendusprojekt. Märnatavalt kasvas raamatute iseteeninduslike laenutuste ja tagastuste arv, sellele aitas kindlasti kaasa uute võimaluste tutvustamiseks korraldatud turunduskampania.

RR-i üheks oluliseks fookuseks on kesksete raamatukoguteenusete loomine kogu Eesti raamatukoguvõrgule. 2019. aastal tegeleti ligi 20 keskse riigiülese e-teenuse ja RR-i toimimist toetava arendusprojektiga. RR-i kui Eesti trükipärandi pikaajalist säilitajat mõjutasid 2019. aastal enim projekti *Digitaalarhiivi kaasajastamine* ettevalmistustööd, alustati projektidega *E-väljaannete laenutuse teenuse eelanalüüs* ja *Massdigiteerimise arhiveerimise terviklahendus*. RR-i kui uuenduste eestvedaja vaates saab esile tõsta riigiülese innovatsiooniprojekti *Raamatud liikuma* edukat ettevalmistamist. 2019. aasta arendustegevuste miinuspoolele asetub aga Kirjastajaportaali projekt, mis katkestati arenduspartneri ettepanekul esialgsest märksa suuremaks osutunud töömahu tõttu. RR-i väärtusega olla uuendaja ühtib hästi tehisintellekti (nn kratte) rakendavates projektides osalemine. 2019. aastal tehti algust kahe tehisintellekti rakendava teenuse *Automaatne märksõnastamine* ja *Küsi meilt* prototüübi loomisega.

RR-i 2019. aasta suurimaks proovikiviks arendustegevuste vallas osutus IT-organisatsiooni korrastamine. RR-i IT-partneriks on alates 2018. aastast Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus (RMIT), kes pakub RR-ile kvaliteetset arvutitöökohta teenust. IT-põhiste

arendustegevuste osas kaardistati koos RMIT-iga teenuseid, lepiti kokku teenustasemed, analüüsiti protsesse ning rahastusmudelit. Aasta lõpuks jõuti ühisele arusaamisele, et mõttekas on tuua IT-põhiste arenduste juhtimine tagasi RR-i. 2020. aasta 1. jaanuarist alustas taas tööd RR-i IT arenduskeskus.

RR-i eesmärk on kujundada teenuseid kliendikeskselt, kasutades teenusedisaini põhimõtteid. 2019. aastal avanes RR-il hea võimalus teha teenuste disainimisel koostööd Tallinna Tehnikaülikooli ärikorralduse instituudi elamusturunduse ja teenusedisaini uurimisgrupiga. Ühiselt korraldati konverents *Teenusedisain kui väärtuse loomine*, kus tutvustati ka tehnikaülikooli elamusturunduse ja teenusedisaini õppeaine raames koostatud magistritöid, mis keskendusid RR-i teenuste disainimisele.

Digitaalse maailma pidev areng seab eesmärgiks toetada ka raamatukogutöötajate pidevat arengut. Koostöös BCS Koolitusega viis RR läbi 22 e-kodaniku juhendajate koolitust, mille käigus täiendas oma digipädevust 330 õppijat. Kaheaastane projekt on koostöös BCS Koolituse ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga tänaseks edukalt lõppenud, kahe aasta jooksul väljastati tunnistus 1000-le raamatukogutöötajale.

Tähtsaimaks aastaseks organisatsiooniliseks arendusprojektiks oli RR-i väärtuste käitumuslike kirjelduste koostamine, kaasates kõiki selleks soovi avaldanud kolleege. Väärtuste kirjeldamine käitumuslikus võtmes on oluline nende senisest ühtsemaks mõistmiseks kogu organisatsioonis, lisaks on käitumuslikud kirjeldused olulised 2020. aastal algava töötaja kompetentsimudeli loomise protsessis.

Tegevusaruanne on vormilt ja ülesehituselt teenusepõhise organisatsiooni ja teenuste strateegiliste aastaeesmärkide täitmise tulemuste peegeldus, andes hinnangu tegevuse tulemuslikkusele. Teenused on tegevuseesmärkide alusel kirjeldatud strateegiapeatükkide alajaotistena.

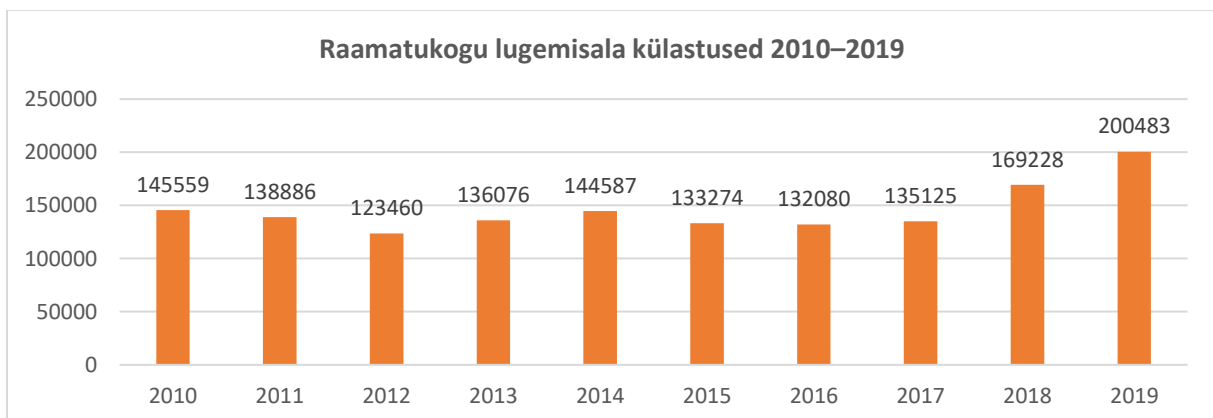
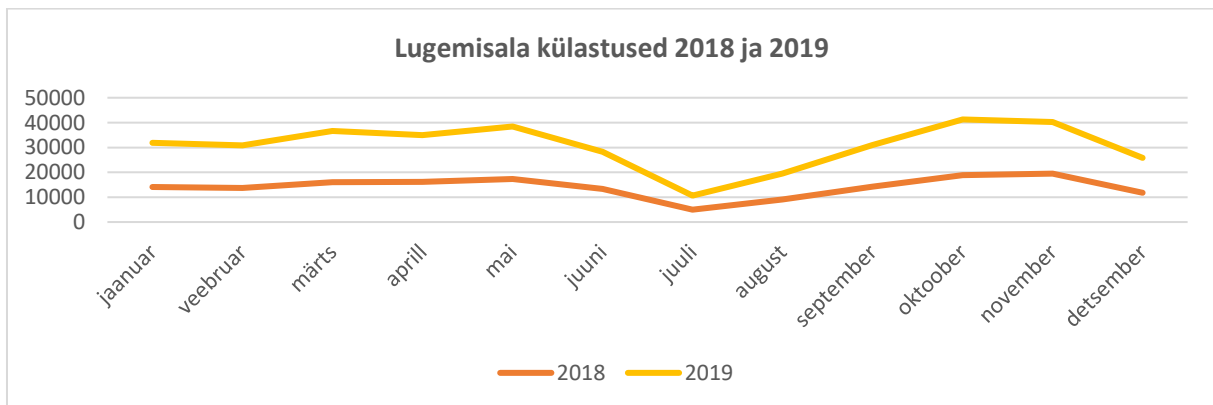
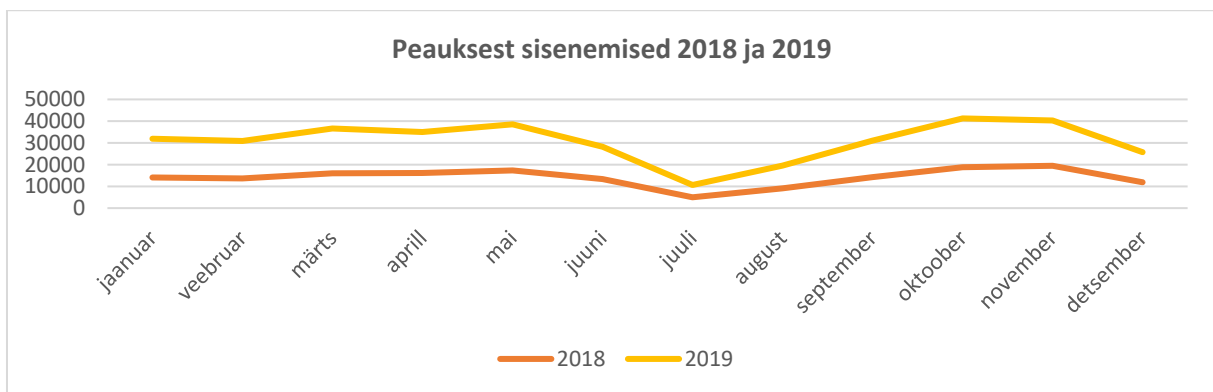
1.1. Raamatukogu kasutamine

Hoone rekonstrueerimine. Aruandeaasta üks olulisemaid tegevusi oli hoone rekonstrueerimisprojekti algus ja ajakavakohane edasiliikumine. Rekonstrueerimise tulemusena saab RR-i hoonest kõigile avatud avalik ruum, mis on alati täis elu ja inimesi ning kus on paindlikult ühendatud raamatukoguteenused ning haridus- ja kultuurikeskus. Eesmärgiks on kujundada vabalt kasutatava töökeskkonnaga kaasaegne hübriidne ruum, kus saavad tegutseda nii õppijad, mittetulundusühingud, idufirmad, loomingu tegelevad kui ka kultuurist huvituvad inimesed. Plaanis on RR-i hoone täielik rekonstrueerimine, sh uuendatakse kommunikatsioonid, muudetakse ruumiplaneeringut ning oluliselt paraneb energiatõhusus. Uuendatud raamatukokku kolivad ka Rahvusarhiivi Tallinna üksused. Jaanuaris allkirjastasid RR, Riigi Kinnisvara AS ning Haridus- ja Teadusministeerium lepingu RR-i hoone rekonstrueerimise planeerimiseks. Projekteerimiseks on kavandatud 18 kuud. Projekteerimishanke võitis büroo Sirkel & Mall, projekteerimislepingu maksumus on 1,4 miljonit eurot. Projekti sujuvaks ning ajakavakohaseks läbiviimiseks on RR koostanud projekteerimise lähteülesande sisulise kirjelduse: analüüsitud on ruumide funktsioone ja paiknemist. Sellega paralleelselt tegeletakse koostöös RKAS-iga asenduspindade kolimise ettevalmistusega. Hoidlate rekonstrueerimiseks lepiti RR-i ja Rahvusarhiivi vahel kokku hoidlate jaotus ja kliimaparameetrid ning kasutusmugavusest lähtudes koostati plaan kogude paigutamiseks pärast rekonstrueerimist. Alustati ettevalmistusi kogude remondiaegseks kolimiseks, prognoositi nii hoidla- kui ka avakogude teavikutele vajalike asenduspindade suurus ja tingimused.

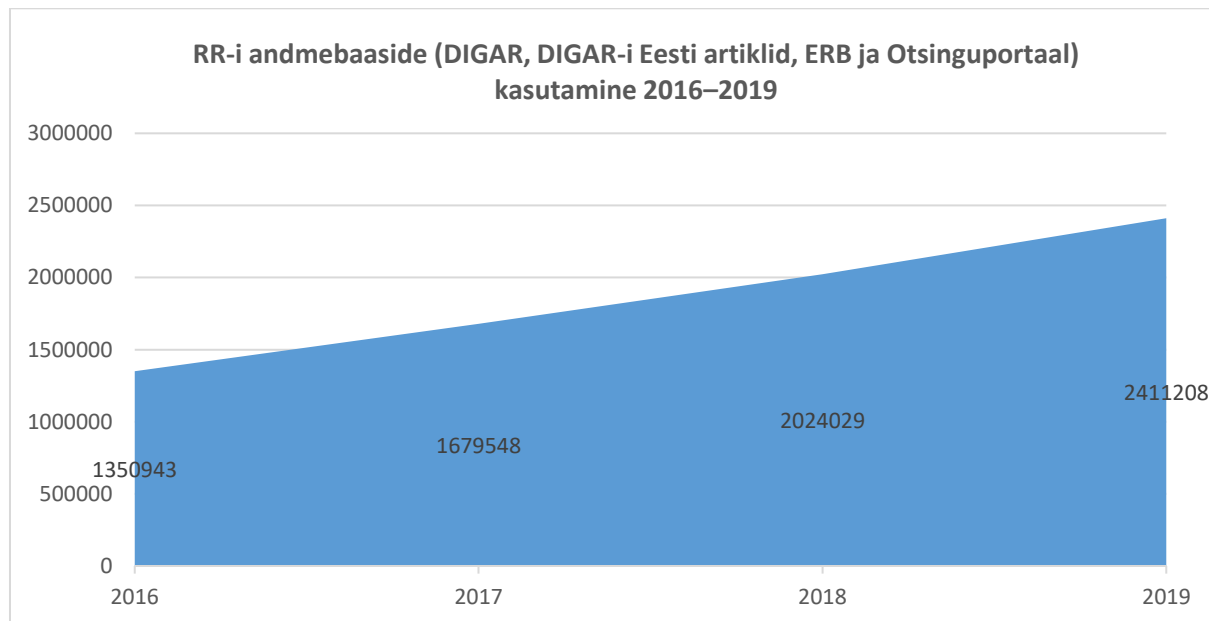
RR-i strateegiline eesmärk on kujundada teenuseid kliendikeskselt, olla oma kasutajale avatud, kasutajasõbralik ja professionaalne partner, lähtudes nii meie kui ka kogu Eesti raamatukogude kasutajate ootustest. Eesmärkide saavutamise tulemuslikkuse näitajaks on **raamatukogu hoone ja**

teenuste kasutamine. 2019. a oli raamatukogu avatud 278 päeva (2018. a 277 päeva), keskmiselt oli lugemisala külastusi päevas 675 (2018. a 576). Kokku külastas lugemisala 200 483 inimest, võrreldes 2018. a-ga oli kasv 19%. RR-i viimaste aastate eesmärk on raamatukoguteenuste tuntuse kasvatamine ja külastuste arvu suurendamine. Viimane aasta näitab selle eesmärgi täitmist: 2019. a oli lugemisala külastuste osakaal hoone külastustest 64% (2018. a 59%, 2017. a 43%). RR-i hoone külastuste üldarv oli 2019. a 311 565 (2018. a 289 541, 2017. a 311 496).

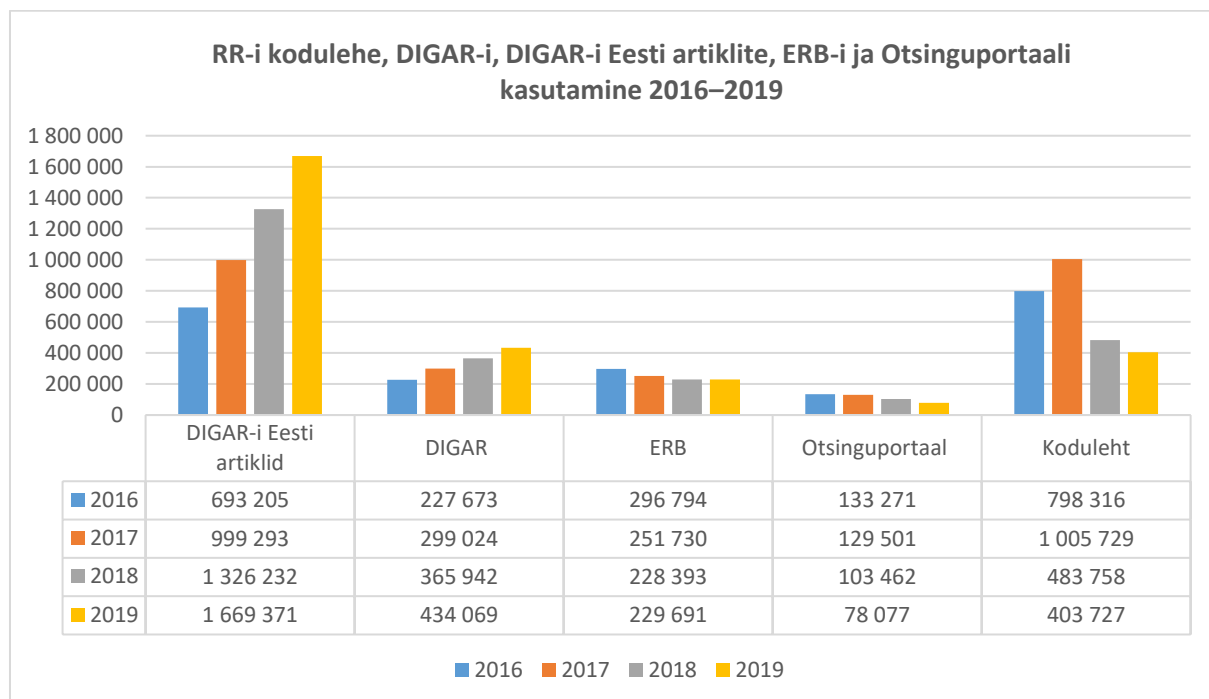
Lugemisala külastuste suurenemine kogu maja külastuste hulgast näitab, et raamatukogu eesmärk olla avatud ja kliendikeskne on olnud edukas. Põhjuseks on ilmselt teavikute laenutusvõimaluste laiendamine, kõrge teeninduskvaliteet ning pidev turundus- ja kommunikatsioonitegevus, mis tuletas inimestele meelde RR-i teenuseid. RR-is on 11 lugemissaali, mis jagunevad suhtlus-, sosina- ja vaikusealadeks. Teeninduskorraldust muutes kujundati 5. korruse teatmesaalist raamatukoguteenuste keskne infokeskus ja loodi Eesti ala, mille sihtrühm on külastajad, kes on huvitatud uuest Eesti-teemalisest eesti- ja võõrkeelsest teabekirjandusest.

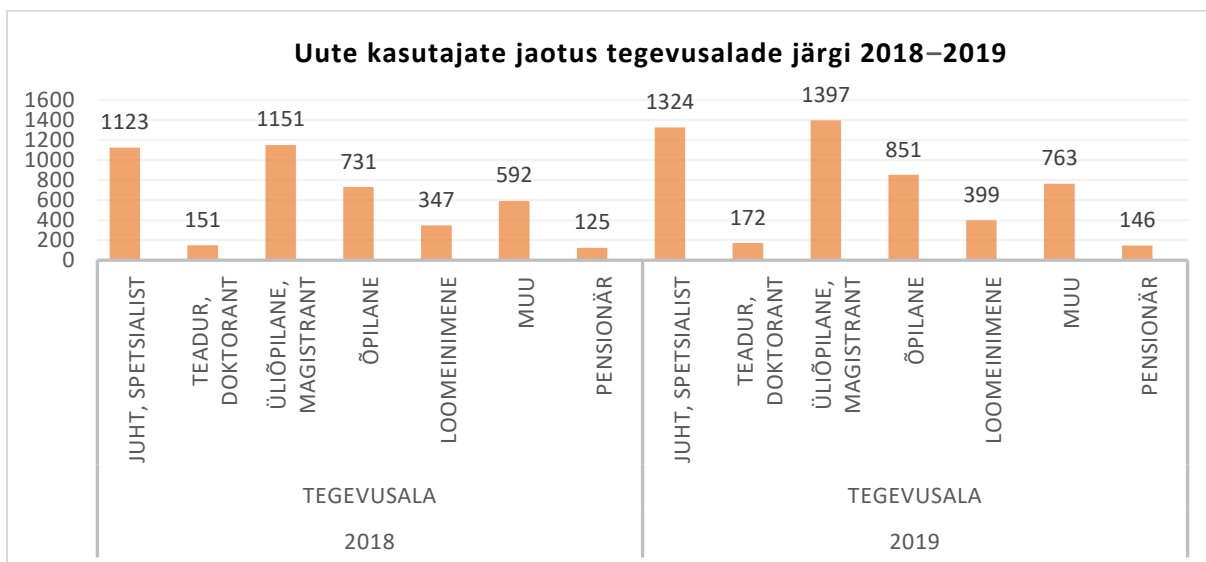
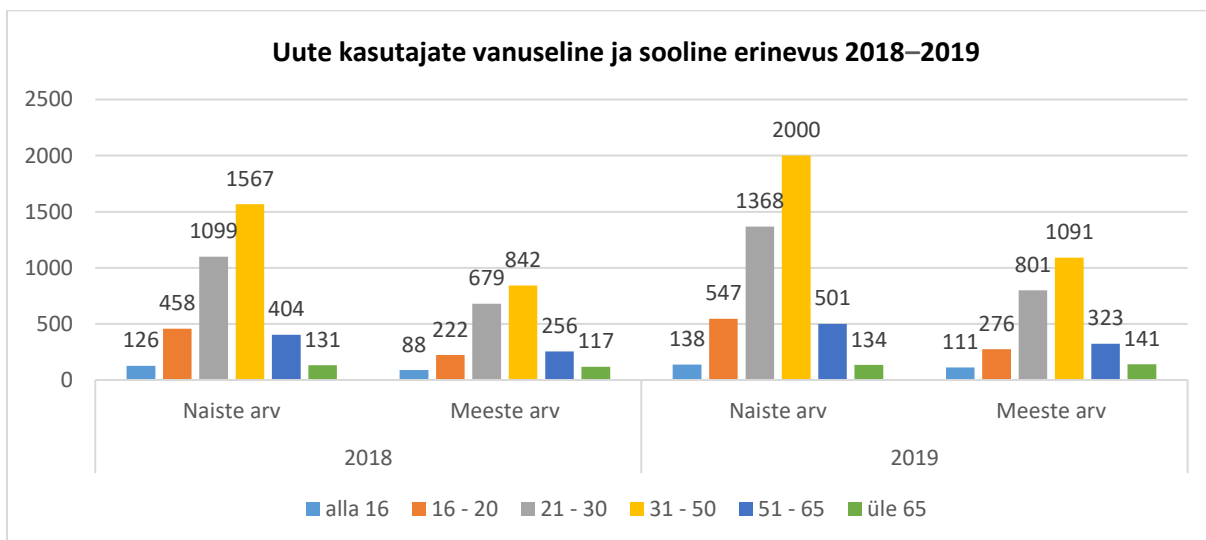
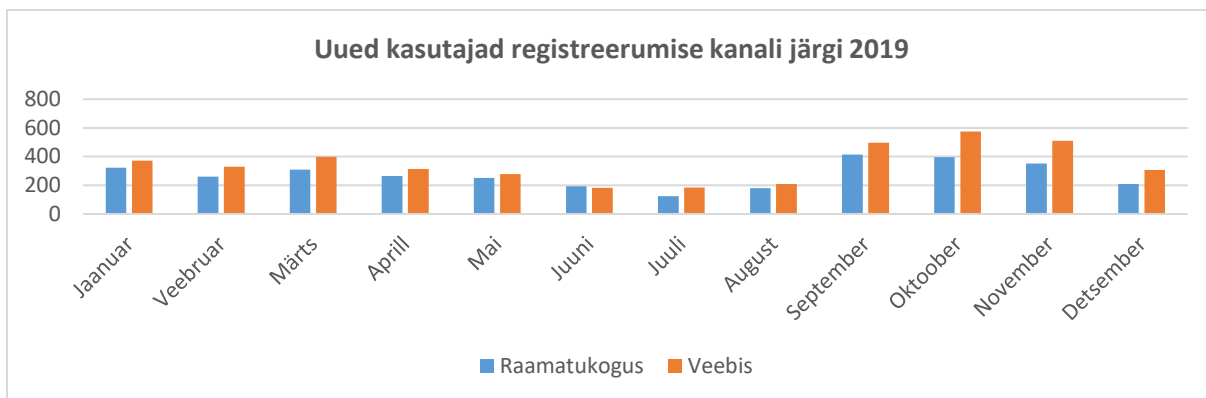
RR-i andmekogude kasutus on 2019. a samuti märgatavalt tõusnud: võrreldes 2018. a-ga on kasv 19%. Andmekogude kasutuse tõusu põhjuseks on aktiivne töö sihtrühmadega, digitaalsete kogude mahu suurenemine, koolituste arvu kasv ja RR-i teenuste järjepidev tutvustamine.

Vaadeldes andmebaaside kasutamist üksikteenustena, saame jätkuvalt röömustada eelkõige digitaalsete kollektsoonide kasutuse kasvu üle: nii DIGAR-i kui ka DIGAR-i Eesti artiklite portaali külastus on viimase paari aastaga tõusnud ligi 50%. Põhjuseks on kindlasti ka see, et kogude sisu on leitav Google'i otsingu kaudu, st sisu näeb seal, kus on kõige rohkem kasutajaid.

Raamatukoguteenuste kasutamise eelduseks on mugav ja lihtne juurdepääs. 2019. a registreerus 7431 uut kasutajat (2018. a 6732). Lugejaks registreerumise kanaleid analüüsid näeme, et jätkus trend, kus kasutajaks registreerutakse pigem ID-kaardi või Mobiil-ID-ga.

Uute kasutajate vanuseline ja sooline jaotus on sarnane 2018. a jaotusega. Endiselt on kasutajate seas naised meestest rohkem ning värskelt registreerunuist on suurimad 21–30- ja 31–50-aastaste vanusegrupid. Antud info põhjal joonistub välja meie keskmise kasutaja profiil. Suurim tõus on toimunud kategoorias *üliõpilane*, mis näitab, et muutused teeninduskorralduses ja avakogudest teavikute koju laenutamine on vastanud kasutajate ootustele. Registreerunute tegevusalasid ja huvivaldkondi analüüsidest saab järeldada, et enamik on üliõpilased, juhid ja spetsialistid ning nende sooviks on eelkõige humanitaar- ja ühiskonnateaduste temalised teadmised.

1.2. Võrgustike kujundamine ja tuntuse kasvatamine

RR-i strateegiline eesmärk a-il 2019–2021 on laiendada koostööpartnerite ja klientide ringi, kaasata uusi huvigruppe ja koostööpartnereid. Eesmärgi täitmisel ja raamatukogu mõju kasvatamisel on oluline roll aktiivsel ja mõtestatud **kommunikatsiooni- ja turundustegevusel**, mille sihiks on viia teadmised RR-i teenustest võimalikult laia sihtrühmani, suurendada kasutajate arvu ning kujundada raamatukogu kui avatud, loova, uuendusliku ja kliendikeskse asutuse mainet. 2019. a osaleti mitmetel üritustel nii Tallinnas (hüpikraamatukogud Kadrioru Kirjandustänaval, Uue Maailma festivalil, kõrgkoolides) kui ka mujal Eestis (Narva Keskraamatukogus, Arvamusfestivalil). Inimesed olid väga vastuvõtlikud ja meeldivalt üllatunud muudatustest, mis RR-is on viimastel aastatel tehtud. Ka meedia oli raamatukogu tegemistest huvitatud ja aasta jooksul kajastati mitmeid üritusi (nt tegi ERR emakeelepäevast otseülekanne jne). Tunti huvi ka hoone rekonstrueerimisega seonduvate teemade vastu.

Kokkuvõttes saame tõdeda, et tulemuslik tegevusaasta peegeldub RR-i kasutajanimbrite kasvus ning ka sotsiaalmeedia jälgijate arvu hüppelises tõusus, mis oli 2018. a tulemustega võrreldes 24% suurem.

RR-i osalus ja tegevus Eesti koostöövõrgustikes ning organisatsioonides

- RR on info- ja dokumendihalduse Eesti standardeid koostava tehnilise komitee EVS/TK 22 *Informatsioon ja dokumentatsioon* liige ning haldab tehnilise komitee sekretariaati.
- RR-is toimub raamatukogunduse ning infoteaduse terminiloome ja terminikorrastus koostöös ERÜ terminoloogiatoimkonnaga.
- RR osaleb Eesti Muusikakogude Ühenduses ja Eesti Kunstiraamatukogude Ühenduses, mille eesmärk on liikmeile täienduskoolituste korraldamine ning komplekteerimisalane koostöö.
- RR osaleb Haridus- ja Teadusministeeriumi ja Riigikantselei loodud meediapädevuse võrgustikus.
- Jätkus aktiivne koostöö Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi ja ERÜ tööruhmadega.
- Jätkus pikaajaline koostöö Vabariigi Presidendi Kantselei, Justiitsministeeriumi, Riigikogu Kantselei, Õiguskantsleri Kantselei, Riigikantselei ja Kaitseväge Peastaabiga.
- Olime koostööpartner Riigi Infosüsteemide Ameti (RIA) korraldatud üleriigilises kampaanias *Ole IT-vaatlik!*
- Lõppenud aastal alustas RR-i eestvedamisel tööd **innovatsioonikoostöö nõukoda**, mille eesmärk on edendada koostööd ministeeriumide, omavalitsuste ja raamatukogude vahel raamatukoguteenuste arendamise huvides.
- RR-i **teadusnõukogu** keskendus nõuandva organina digihumanitaaria ja andmete kättesaadavaks tegemise teemadele.
- Muuseuminõukogu tegevuses osalemine.
- Kutsekoja kultuuri kutsenõukogus osalemine.
- Arhiivinõukogus osalemine.
- Tallinna Ülikooli digitehnoloogiate instituudi nõukogus osalemine.
- Kultuuriministeeriumi juures tegutseva rahvaraamatukogude nõukogu töös osalemine.
- Eesti Hoiuraamatukogu nõukogu töös osalemine.

Rahvusvaheline koostöö

- Cambridge'i Ülikooli raamatukogus toimunud rahvusvahelisel sümposiumil *Digital Library Futures: Symposium on Non-Print Legal Deposit* tutvustas Kairi Felt Eesti säilituseksemplari seadust, Kirjastajaportaali ja Eesti Veebiarhiivi.
- RR-is toimus Eesti ISBN Agentuuri juhi Mai Valtna eestvedamisel Põhja- ja Baltimaade ISBN-agentuuride seminar.

- Stockholmi Ülikooli korraldatud rahvusvahelisel konverentsil *Urbanity in the Periphery* esines Piret Lotman ettekandega *Social and ethnical relations in the newly founded Swedish town Nyen*.
- Tartu Ülikooli raamatukogus toimunud CERL-i (Consortium of European Research Libraries) juures tegutseva turvalisuse töörühma (Security Network Working Group) korraldatud suvekoolis esines Kaire Lass ettekandega *Collections security issues at the National Library of Estonia*.
- Seminaril *Religious Contacts in the Early Modern Baltic Region* esines Piret Lotman ettekandega *The antagonism between German and Swedish lutheran parishes during the Swedish Great Power (1617–1703) in Ingermanland*.
- Mai Valtna esines ISBN-i rahvusvahelisel aastakoosolekul Santiagos ettekandega Tallinnas korraldatud Põhja- ja Baltimaade ISBN-agentuuride seminarist.
- Angelica Öunapuu esines Londonis konverentsil *Internet Librarian International – The Library Innovation Conference* ettekandega *Digital age librarian*.
- Mai Valtna esines Illinoisi Ülikooli korraldatud *online*-diskussioonil ettekandega Eesti ISBN Agentuuri tegevusest ja Kirjastajaportaalist.
- Kristel Veimann tutvustas IFLA (The International Federation of Library Associations and Institutions) aastakonverentsil projekti *Raamatud liikuma*.
- CDNL-i (Conference of Directors of National Libraries) aastakonverentsil tutvustas Janne Andresoo RR-i haridustegevusi.
- RR-is toimus CENL-i (Conference of European National Librarians) autoriõiguse töörühma kohtumine, mida juhtisid Ivi Smitt ja Marianne Meiorg. Kohtumisele eelnes rahvusvaheline digitaalse mälu teemaline seminar *Opportunities and Challenges for Memory Institutions in the Digital World*.
- Kogude komplekteerimisel ja kultuurivahetuses jätkus koostöö Saksa, Austria ja Šveitsi saatkondadega.
- Jätkus koostöö standardnumbrite rahvusvaheliste keskustega (ISBN, ISSN, ISMN).
- Jätkus koostöö Euroopa Parlamentide Uurimis- ja Dokumentatsioonikeskusega (European Centre for Parliamentary Research and Documentation, ECPRD).
- Koostöös Venemaa Rahvusraamatukoguga toimub kataloogi *Международный сводный каталог русской книги 1918–1926* koostamine.
- Jätkus koostöö rahvusvahelise andmekoguga RILM (muusikakirjanduse anoteeritud andmebaas).
- Jätkus koostöö Rahvusvahelise Veebiarhiveerimise Konsortsiumi (IIPC) algatatud veebiarhiveerimise projektides (seekord kliimamuutuste ja tehisintellekti teemal).

RR-i töötajad osalesid järgmiste rahvusvaheliste erialaorganisatsioonide otsustuskogudes:

- Rahvusraamatukogude direktorite konverents CDNL (Conference of Directors of National Libraries) – Janne Andresoo on juhatuse liige.
- IFLA (The International Federation of Library Associations and Institutions) rahvusraamatukogude sektsioon (National Libraries Section) – Kristel Veimann on alalise komitee liige.
- IFLA sisuanalüüsi ja -vahenduse sektsioon (Subject Analysis and Access Section) – Jane Makke on alalise komitee liige.
- EURIG (European RDA Interest Group) – Jane Makke on RR-i esindaja.
- VIAF Council – Jane Makke on RR-i esindaja.

Näituste korraldamise eesmärk on RR-i kogude tutvustamine ning Eesti kunsti- ja kultuuriprojektide teostamine. Seitsmendat korda organiseeriti **Wiiralti preemia konkurss-näitus**, kuhu laekus 118 teost 47 autorilt, millest žürii valis välja 100 teost 45 autorilt. Wiiralti preemia laureaadid olid Gudrun Koppel ja Inga Heamägi. Konkurssidest koordineeriti veel Eesti kauneimate raamatute näitust.

Aasta suurnäitus oli **Laulupeoraamatukogu. Eesti laulupidu sõnas, pildis ja helis**, mis vaatles üldlaulupidude traditsiooni trükikultuuri erinevate väljendusvormide kaudu. Näituse jätkuks valmis kooliõpilastele suunatud rändnäitus **Laulupeoplakatid** aastatest 1928–2019, mis asus novembris üle-eestilisele teekonnale haridus- ja kultuuriasutustesse. Eesti esimesele rahvusatlasele pühendatud näitus **Rahvusatlas** valmis Tartu Ülikooli geograafide ja AS-i Regio kaardimeistrite koostöös ning esitas ajas kulgeva pildirea meie riigi ja ühiskonna arenemisest. Näitusel eksponeeritud kaardid pärinesid lisaks RR-ile Rahvusarhiivi kogudest ja koostööd tehti mitmete partneritega, näituse valmimist toetas Kultuurkapital.

Läbi aasta koordineeriti Eesti ja väliskunsti tutvustavaid näitusi, nt köidetud luuleraamatud Luule Maari loomingus ning Airi Luige, Mare Iknajani, Benjamin Vassermani ja Jüri Arraku isikunäitused. Koostööd tehti Eesti Kirjanike Liidu, Eesti Kujundusgraafikute Liidu, Eesti Lastekirjanduse Keskuse, Kadrioru pargi, Eesti Kunstnike Liidu, Eesti Vabagraafikute Ühenduse, Tallinna Kultuuriameti, Ungari Instituudi, Eesti Laulu- ja Tantsupeo SA, Läti Rahvusarhiivi, Eesti TA Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse, Valgevene, Moldova ja Läti suursaatkonna, Rahvusarhiivi, Tallinna Tehnikakõrgkooli, Eesti Kunstmuuseumi, Tartu Ülikooli jpt partneritega. Ulatuslikuma mõjuga partnernäitus koostöös Rahvusarhiiviga oli **Dannebrog 800. Aasta oli tulemuslik**, näituste raames korraldati palju üritusi ja viidi ellu mahukas kommunikatsiooni- ja turunduskava, mis võimendas projekte, tõi meediakajastusi ja kasvatas peanäitusesaali külastajate arvu 2019. a 13 300-ni (2018. a oli 9606 külastust).

Konverentsiteenuse 2019. a eesmärk oli kinnistada varasemaid arendusi ja muudatusi ning hoida kõrget teenustaset (SI 94,4%), tulemuseks olid suurenenud tulu ja rahulolevad kliendid. 2019. a korraldati 1225 üritust (2018. a 924 üritust).

Kokkuvõtteks saab tõdeda, et 2019. aasta oli edukas. Nii raamatukogu hoone kui ka digitaalsete kanalite kasutuse kasv näitab, et viimaste aastate pingutused teenuste kvaliteedi tõstmiseks ja kliendisõbralikumaks ning avatumaks ja kättesaadavamaks muutmiseks on oma eesmärgi täitnud. Esmakordselt saame tõdeda, et ületatud on kõik tegevuste tulemusnäitajate eesmärgid, mis sisuliselt peegeldavad ka raamatukogu mõju kasvu laiemalt. Meie lojaalsete lugejate tunnustust näitab kõrge soovitusindeks ning saame tõdeda, et sihtrühmade kõnetamine sobivais kanaleis on taganud meile edu.

2. RR kui Eesti humanitaaria keskus

Humanitaarteaduslike kogude järjepidev kujundamine, humanitaarteadlaste ja loomeinimeste võrgustiku hoidmine ning laiendamine on terve strateegiaperioodi üks olulisemaid ülesandeid. Eesmärkide täitmiseks loodi 2018. a lõpus uus struktuuriüksus – humanitaaria ja kunstide raamatukogu. **Humanitaarraamatukogu** 2019. a sihiks oli teadvustada RR-i kui humanitaaria ja kunstide raamatukogu, rikastada ja toetada Eesti haridust, teadust ja kultuuri, suurendada kogude ning teenuste kättesaadavust. Aasta jooksul laienes koostööpartnerite ring ja referentide tugivõrgustik, põhiliselt ajaloo, keele- ja kirjandusteaduse, kultuuriuringute ning kunsti teemadel. Pandi alus koostöösuhetele Tallinna ja Tartu ülikoolide vastavate allüksustega ning võeti ühendust eri kultuuriinstitutsioonidega. Nii sai täidetud 2019. a-ks seatud eesmärk – väliste ekspertide soovitusel hangiti 34% võõrkeelsest erialasest kirjandusest (eesmärk oli 30%). **Kojulaenutuses** olid populaarseimad teemad ilukirjandus, graafiline disain, moekunst; nootidest laenutati kõige rohkem

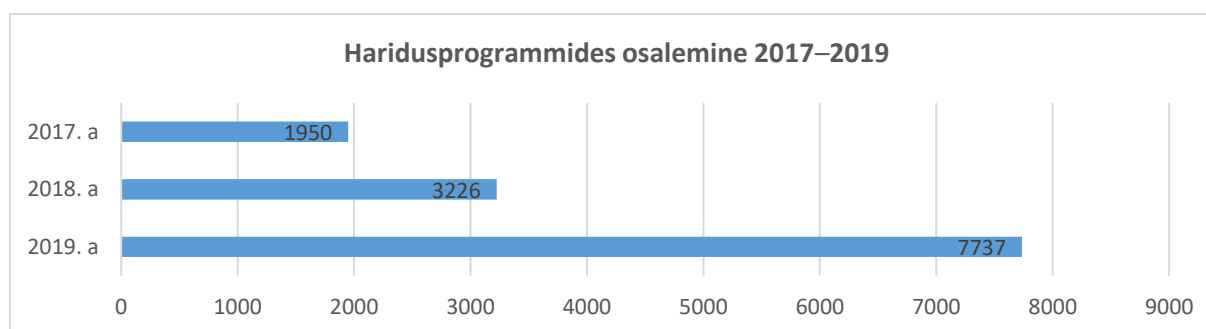
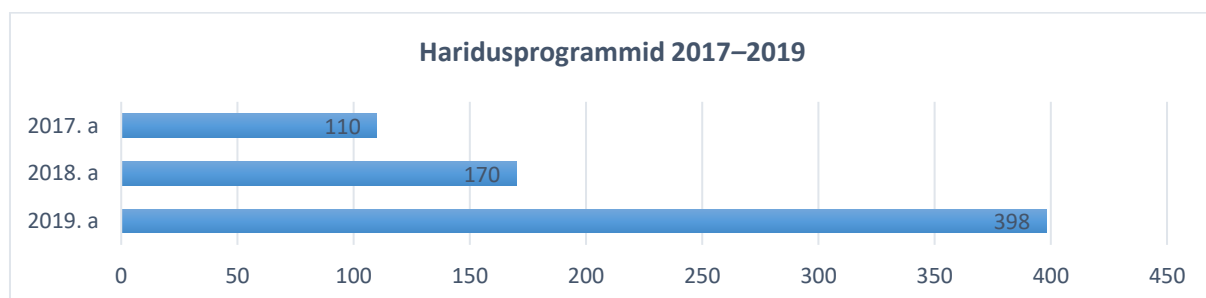
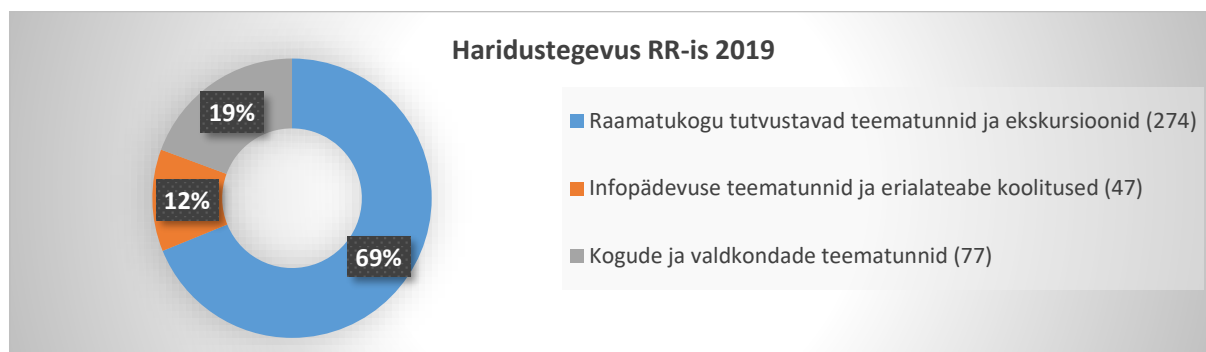
lääne klaverikooli kogumikke ning Arvo Pärdi ja Johann Sebastian Bachi teoseid. Järjepidevalt toimuvad suurüritused töid raamatukokku erinevaid huvigruppe. Emakeelepäeva tähistamisega väärtustati eesti keelt ja räägiti kaasa ühiskonnas olulistel teemadel. Juba 15. korda toimunud GIS-päev ning selle raames korraldatud näitus-mess on nii kaardihuvilistele kui ka -asjatundjatele oodatud sündmus. Aasta jooksul toimus 110 kultuuriüritust, koolitust ja elamusprogrammi, s.o plaanitud kaks korda rohkem. Seminaridel räägiti eesti kirjanduse tähtsusest koolis, raamatukogu arhitektuurist, meenutati holokausti ning ajaloolist Ingerimaad. Toimus neli kontserti, plaaditurg ning avati Hargnevate Helide stuudio, mis andis huvilistele võimaluse ise osaleda heliinstallatsioonis (221 osalejat). Ilmusid *Päringuraamat*, teadusartiklite kogumik *Reformatsioon – tõlked ja tõlgendused* ning uut eesti kirjandust tutvustav e-väljaanne *Liivametsa lugemised* (kuus numbrit). Koostöös Rahvarinde Muuseumiga toimus Balti keti 30. aastapäevale pühendatud luulevõistlus.

Kogude tutvustamise eesmärgil peeti kaheksa ettekannet, sh kaks rahvusvahelisel konverentsil, ilmus üheksa artiklit. IDA raadios kord kuus (10 saadet) eetris olnud tunniajases saates *N-LIB* said 5000 huvilist tutvuda RR-is leiduvate põnevate helisalvestistega. Eesti esimese rahvusatlase ilmumisele aitas kaasa ning andis olulise panuse RR oma kaardikoguga. *Laulupeoraamatukogu* näitus oli RR-i austusavaldus juubelilaulupeole ning kõige otsesem kinnitus, et 150-aastasest laulupeotraditsioonist on materiaalsel kujul kõige rohkem hoiul just RR-is. Toimus 37 *Laulupeoraamatukogu* näituse ringkäiku ning kaheksa teematundi õpilastele, kokku osales neis üle 400 huvilise. Valmis viis uut haridusprogrammi (geograafias, ajaloos, muusikas ja saksa keeles), mille väljatöötamisel arvestati eakohasust ja õppekavu ning peeti silmas, et raamatukogu looks võimaluse õpilaste silmaringi laiendamiseks. Toimusid koolituspäevad ajalooõpetajatele (vanad maakaardid) ning raamatukoguhoidjatele (eesti kirjandus, RR-i koolituspäev Narvas).

2019. a prioriteediks oli sidusam koostöö huvigruppidega ning uute otsekontaktide loomine; see ka õnnestus. Tarmukas ja proaktiivne kontakt erialaringkondadega suurendas koostööpartnerite arvu 24%. Valmis tegevuskava erialavõrgustiku kujundamiseks ja hoidmiseks. Muudatused avakogus kasvatasid laenutuste mahtu 13%, sh humanitaarsaali kojulaenutuste arv kasvas 2018. a võrreldes 40%. Põhikooli- ja gümnaasiumiõpilastele valmistati ette kümme erinevat haridusprogrammi, sh ka keelekümbel- ja vene õppekeele koolidele; neis osales üle 800 õpilase. Ühtlasi oli ka juubeliaasta: erinevate ürituste ja programmidega tähistasime RR-i kui kunstiraamatukogu 40. ning RR-i kui muusikaraamatukogu 60. tegevusaastat.

Hariduskoostöö strateegiline eesmärk on tihedam side õppeasutustega, pakkudes RR-i kogusid tutvustavaid haridusprogramme ja õppekava rikastavaid tegevusi. **Haridustegevuste laiendamine** oli üks 2019. a peamistest fookustest. Peamised tegevused: (1) koostöös Multilingua Keelekeskusega loodi keeletasemepõhised otsimismängud muukeelsetele täiskasvanutele, mis töid majja üle 650 inimese; (2) teenusedisaini innovatsiooniprogrammi käigus töötati välja programm *Maailm kohtub rahvusraamatukogus*; (3) loodi neli kuud kestav digipädevuse programm kolmandatest riikidest pärit lastele; (4) loodi kaheksa uut haridusprogrammi, mis pakuvad aktiivset ja mängulist osalemist algkoolist gümnaasiumini; (5) tudengitele pakuti kümnet erialateabekoolitust õigusteabe, majandusinfo ning kunstiaandmebaasides orienteerumiseks; (6) kutsuti ellu RR-i sõpradest õpetajate klubi ning toimus esimene koostööpäev, tutvumaks raamatukogu pakutavaga; (7) 18-liikmelise haridusvõrgustiku ja konverentsikeskuse ühistöös disainiti kolm põgenemistuba, mille eesmärk oli luua raamatukogu ja selle teenuseid tutvustavad, lugemist propageerivad või infootsingut õpetavad innovaatilised elamuslikud mängud eri sihtrühmadele; (8) osaleti *Kultuurisammu* projektis, mis tõi koostöös Eesti Instituudiga RR-i vahelõimunud inimesed. **Tulemusena saame tõdeda**, et aasta oli edukas: nii haridusprogrammide kui ka nendes osalejate arv suurenes 2,3 korda (kasv 2018. aastaga võrreldes 140%). Õppedisaineri lisandumisega meeskonda sai võimalikuks välja töötada uusi

programme ja täiendada olemasolevaid. Loodi tundide ühtses vormis rakenduskavad, kus on kirjas tunni sisu, seosed õppekavaga, ülesehitus, meetodid ning materjalid. Aasta märksõnadeks võib pidada koostööd, mitmekesisust ja -keelsust, uuendusmeelsust ja teenusedisaini põhimõtetest lähtumist.

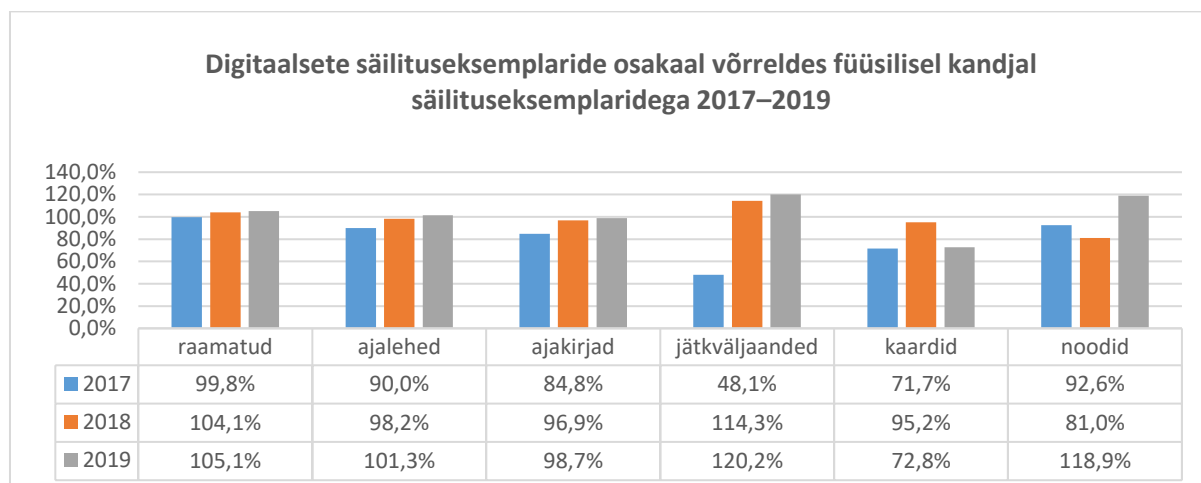
Aastatega loodud kogude kasvatamine, järjepidev hooldamine ja seotud teenuste eesmärgistamine on laiemalt raamatukoguteenuste alustaladeks. **Vana- ja haruldase raamatu teenuses** jätkati 2019. a Eestis mitteleiduvate haruldaste rahvusteavikute digikoopiate hankimist välismaa raamatukogudest, kaheksast 17. ja 18. sajandi raamatust telliti digikoopiad Göttingeni, Halle ja Stockholmi raamatukogudest. Viidi lõpule väljaande *Tallinn 17.–19. sajandi illustratsioonidel* koostamine. Vähesese kasutuse tõttu muutus harulduste ja arhiivkogu lugemissaali lahtiolekuaeg: saal on nüüd tööpäeviti avatud kl 12–17. Vajadusel teenindatakse uurijaid eelneva kokkuleppe alusel ka väljaspool ametlikku lahtiolekuaega. **Isikuarhiivide kogus** oli 37 arhiivi, 2019. a lisandus Eesti Raadio estraadiorkestri noodikogu arhiiv ja Villu Tootsi arhiiv täienes talle välismaalt saadetud väikegraafikaga (kutsed, kaardid jms). Rootsis elav eestlane Uno Schultz andis RR-ile rootsieestlaste Ellen Pullman-Lindvere 14 päevikut (1941–1990-ndad) jm dokumenti ning Benita Truusöödi 14 käsikirjalist illustreeritud reisipäevikut (1950.–1960. aastatest).

RR-i strateegiline eesmärk on muuta digitaalsed kogud laialdaselt kättesaadavaks, et talletatud Eesti kirjasõna saaks Euroopa kultuuripärandi osana kättesaadavaks kogu maailmas. **Digitseerimise ja koopiate valmistamise teenuse** sihiks oli klientide tellimuste täitmine, iseteenindusliku koopiateenuse tagamine ning RR-i kogude digiteerimine kinnitatud reprodutseerimiskava alusel. Kokku digiteeriti üle **610 000 lk**, planeeritust ligi 60 000 lehekülge rohkem. 2019. a lõpetati Riigi Teataja väljaannete

digiteerimine ning digiteeriti üle 34 000 lehekülje statistikaväljaandeid. Jätkus enne 1941. a ilmunud ajakirjade (59 nimetust) ja peale 1940. a ilmunud ajalehtede (10 nimetust) digiteerimine. Alustati kasutajatele huvipakkuva perioodi, s.o kuni 1990. a-ni ilmunud ajalehtede digiteerimisega. Esimesed nimetused olid siin Eesti Sõnumid ja Sõnumileht. 2019. a telliti Soomest Mikkeli digiteerimiskeskuselt saksakeelse ajalehe Revallsche Zeitung järjekordsete numbrite skaneerimine. Laekus üle 400 tellimuse, millest 39% olid alla 10-leheküljelised. Vaatamata kahele EoD (eBooks on Demand) kampaaniale langes tellimuste arv 59-le (2018. a 85, 2017. a 89 tellimust). EoD e-raamat on lugeja tellimusel tehtud autoriõiguse alt vaba trükise digitaalkoopia PDF-tervikfailina. Koopiatellimuste (sh paberkoopiate) tellimuste arv kasvas 2019. a võrreldes 2018. a-ga 48%, sh iseteeninduse osatähtsus kasvas 20%. Aasta oli edukas, digiteeritud lehekülgede maht kasvas jõudsalt. Digiteerimise efektiivsus tõusis, kuid jätkuvalt tuleb tegeleda kvaliteediga (SI langes 77,8%-le). Aasta näitas, et iseteenindusliku kopeerimisteenuse võimalusi tuleb suurendada, sest head kopeerimistingimused saalides vähendaksid alla 10-leheküljeliste tellimuste arvu ja võimaldaksid tööaega ratsionaalsemalt kasutada.

RR osaleb partnerina Kultuuriministeeriumi algatatud üleriikliku trükipärandi **massdigiteerimise projektis Eesti keele ja kirjanduse ning omariikluse allikad**. Projekti juhib Eesti Kirjandusmuuseum ja eesmärk on teha veebipõhiselt kättesaadavaks 1 500 000 lehekülge Eesti trükipärandist. Digiteeritud materjal tehakse kättesaadavaks digitaalarhiivis DIGAR. Projekt algas 10. juunil, digiteerimisteenuse osutajateks said ühispakkumise esitanud Tallinna Ülikooli akadeemiline raamatukogu, Ratus OÜ ja Tartu Ülikool. Lisaks trükiste valikule on RR-i kohustuseks projektis digiteeritavate teoste autoriõiguste määramine. RR-i tegevus oli tulemuslik ja ajakavakohane, digiteerimiseks valmistati ette üle 1000 raamatu. **Massdigiteerimise alamprojektina** alustati failide automaatse arhiveerimise tehnilise lahenduse hankimist. Hankelepingu võitis OÜ BPW Consulting. Kahjuks ei ole projekt kulgenud planeeritud tempos. Rakenduse juurutamine sõltub jätkuvalt selle kvaliteedist, testimine toimus 2020. a jaanuaris.

Digitaalsete säilituseksplaride kogumise teenuse eesmärk on võimalikult täieliku kogu loomine ja kultuuripärandi pikaajalise säilitamise tagamine. 2019. a soov oli saavutada digitaalsete säilituseksplaride kogumise osakaaluks võrdluses füüsilisel kandjal saabunud säilituseksplaridega vähemalt 96%. 2019. a tulemus oli 103,96%, kasvades teist aastat järjest (2017. a 93% ja 2018. a 103,4%). 100% ületav osakaal tuleneb kahest tegurist: füüsilisel kandjal säilituseksplaar on raamatukokku jõudnud 2017. a või 2018. a ja digitaalne säilituseksplaar 2019. a või on digitaalne säilituseksplaar jõudnud raamatukokku 2019. a ja füüsilisel kandjal säilituseksplaar ei jõudnud raamatukokku 2019. a. Perioodika trükifailide maht on aastases võrdluses vähenenud. Põhjus: kirjastajad on teadlikumad algmaterjali loovutamise vajalikkusest ja teisalt on vähenenud ka trükiste arv.

Digitaalsete kogude kujundamise eesmärk on luua kasutajate ootustele vastavaid digitaalseid teenuseid, mis aitavad informatsiooni hõlpsalt selle vajajateni viia. **Digitaalarhiivi DIGAR 2019.** a eesmärk oli väljaannete kättesaadavaks tegemise tagamine ning tulevikku vaatavalt digiainese ühise kasutajakeskkonna analüüs. 2019. a lõpus oli digitaalarhiivis DIGAR 74 304 nimetust eri laadi väljaandeid, DIGAR-i Eesti artiklite portaali kajastas 2239 nimetust perioodilisi väljaandeid, veebiarhiivis on arhiveeritud kokku 124 989 veebisaiti. Laulupeoaasta kajastamiseks toodi kollektsioonidena välja kõikide laulupidude noodid. Suuri arendusi ja muudatusi teenuses ei toimunud, küll aga muudeti igapäevane töövoog sujuvamaks ja efektiivsemaks, mille tulemusel saavutati perioodika töötluses keskmiseks kiiruseks 61 lehekülge tunnis (2018. a 53 lk tunnis). Aasta jooksul segmenteeriti kokku 11 615 (2018. a 10 002) numbrit ajalehti, 1978 (2018. a 2095) numbrit ajakirju ja 486 (2018. a 428) numbrit muid perioodilisi väljaandeid. Jätkus koostöö Innsbrucki Ülikooliga digiteeritud materjalide automaatse leheküljepõhise töötlemise teenuse osas, telliti 31 nimetust ajalehti (kokku 25 538 lk). Rahvusülikooli 100. aastapäeva puhul digiteerisid RR ja Tartu Ülikooli raamatukogu TÜ ajalehe Universitas Tartuensis (1948–2012) aastakomplektid – kokku 10 196 lk.

2019. a kasutati DIGAR-it 2 103 440 korda (2018. a 1 692 174 korda). Arendustegevuse vaates on oluline tähelepanek, et suur osa kasutusest toimub nutiseadmetes, kusjuures 2019. a oli DIGAR-i Eesti artiklite portaali nutiseadmete abil juurdepääsu hankimise osakaal 42,6%. Tulevikku vaatavad arendustegevused olid aruandeaastal seotud digiainese ühtse kasutajakeskkonna loomisega senise kolme eraldiseisva keskkonna (www.digar.ee, dea.digar.ee, veebiarhiiv.digar.ee) asemel. Ühise kasutajakeskkonna analüüs koos teenusedisaini ja prototüübi valmimisega lõkkus 2020. a-sse.

Eesti Veebiarhiivi eesmärk 2019. a oli arhiveeritud ainese mahu kasvatamine 20% võrra, Dublin Core'i kirjeldusstandardi kasutuselevõtt ning veebiarhiveerimise vahenditega hangitud väljaannete failide automaatse digitaalarhiivi saatmise katsetamine. Toimus *online*-uudiste igapäevane ning kohalike lehtede iganädalane salvestamine, väikses mahus koguti ka sotsiaalmeediakanalite sisu. Teemaatilisi kollektsioone loodi Riigikogu ja Euroopa Parlamendi valimiste, EV100 ning laulu- ja tantsupeo ürituste raames. Osaleti Rahvusvahelise Veebiarhiveerimise Konsortsiumi (IIPC) algatatud kliimamuutuste ja tehisintellektiteemalistes veebisalvestamisprojektides. Sügisel alustati Eesti veebi iga-aastast suuremahulist arhiveerimist, veebiarhiiv suurenes 17,65 TB võrra, mis oli kavandatust 22% rohkem. Kasvule aitas kaasa Youtube'i videote arhiveerimine, mis moodustas veebiainesest ca 30%. Ülejäänud kaks eesmärki ei jõudnud tulemuseni: Dublin Core'i standardi kasutuselevõtuga seotud tegevused on pooleli ning katseprojekt otsustati käivitada peale digitaalarhiivi uue tarkvara juurutamist. Arvestades aga seda, et veebiainest koguti kavandatust rohkem, võib aastat lugeda veebiarhiivi sisu vaates õnnestunuks.

RR-i strateegiliseks suunaks a-il 2019–2021 on koostöös akadeemiliste võrgustikega välja arendada digitaalhumanitaaria lahendusi, et vahendada oma kasvavaid digitaalseid kollektsioone ja pakkuda uusi teenuseid. **Digitaalhumanitaaria valdkonna tegevuste** 2019. a eesmärk oli suurendada kultuuripärandi kättesaadavust, aidates sellega kaasa teadus-, õppe- ja uurimistöole. Uue tegevuse käivitamisega kaasnes kompetentside arendamine, strateegiliste tegevussuundade kujundamine ning katseprojekti käivitamine koostöös huvigruppidega. Tööd alustas digitaalhumanitaaria spetsialist ja kinnitati RR-i digi-humanitaaria strateegia ja tegevuskava. Programmi NORDPLUS raames osaleb RR digi-humanitaaria kompetentside suurendamise koostööprojektis *Going Beyond Search* koos Läti ja Leedu rahvusraamatukogude ning Umeå Ülikooli raamatukoguga Rootsist. Projekt kestab 2021. a augustini. 2019. a detsembris korraldati koostöös Eesti Kirjandusmuuseumi ja Eesti Digitaalhumanitaaria Seltsiga edukalt VII rahvusvaheline Eesti digitaalhumanitaaria konverents 151 osalejaga 22 riigist. Konverentsi eesmärk oli uurida digitaalse kultuuripärandi kogude kujundamist ja kasutamist eri valdkondades, eriline rõhuasetus oli digitaalse kultuuripärandi kasutusel teaduses ja

hariduses. Tulemusena saame tõdeda, et RR on astunud esimesed sammud digikogude lihtsama ja mugavama kättesaadavuse nimel ning 2020. a jätkub töö valdkondlike eesmärkide saavutamiseks.

Digitaalsete kogude järjest suurenev maht ja soov teha väljaanded võimalikult ulatuslikult kättesaadavaks on seotud **autoriõiguse väljaselgitamise teenusega**. Massdigiteerimise projekti raames tuvastati 2900 teose autoriõiguslik seisund, 237 orbeste (2018. a 115), 101 teose puhul saadi õiguste omaja nõusolek teose avalikus võrgus kättesaadavaks tegemiseks. Lisaks tuvastati hoolika otsingu käigus 75 teose vabakasutus. Aasta üks eesmärk oli RR-i esindamine EL-i autoriõiguse direktiivi läbirääkimistel ja rahvusraamatukogude toetamine direktiivi rakendamisel liikmesriikides. Aprillis toimus rahvusvaheline digitaalse mälu teemaliste seminaride sarja kuuluv seminar teemal *Mäluasutuste võimalused ja väljakutsed digimaailmas*, kus peateemad olid autoriõigus ja isikuandmete kaitse mäluasutuste töös, keskendudes digiteeritud teoste kättesaadavaks tegemisele. RR võõrustas 26. aprillil CENL-i autoriõiguse töörühma. Aastaga võib jääda igati rahule, sisukas seminar andis Eesti mäluasutustele olulise võimaluse suhelda ja jagada kogemusi teiste Euroopa mäluasutustega, CENL-i autoriõiguse töörühmas osalemine andis hea kogemuse rahvusvaheliste suhete arendamisel. Aastaeesmärgiks seatud teoste arv kahekordistus: planeeritud 200 teose asemel tehti kättesaadavaks 413 teost.

Digitaalsete kogude vaates on oluline ka isikuandmete kasutamise ja töötlemise õiguspärane järelevalve. **Isikuandmete haldamise teenuse** aastaeesmärk oli andmesubjektide ja RR-i töötajate jätkuv teavitamine isikuandmete kaitse regulatsiooni kohustustest ning selle rakendamise parendamisest RR-is. 2019. a valmis analüüs isikuandmete töötlemisest RR-is ning koostöös teenuste juhtidega asuti koostama tööplani vajalike parenduste tegemiseks. RMIT-i abiga töötati välja 2020. a planeeritud isikuandmete kaitse koolitus, mis toimub RR-i töötajate digipädevuse e-kursuse raames. Lisaks toimusid teemakohased koolitused raamatukoguvõrgule. RR-i klientide teavitamiseks toimus raamatukogu Facebooki lehel kampaania tähistamiseks aasta möödumist EL-i isikuandmete kaitse üldmääruse jõustumisest. 2019. a tõusis andmesubjektide taotluste arv 61% ning aasta lõpuks oli esitatud 28 taotlust seoses isikuandmete eemaldamise või varjamisega RR-i digikogudes. Menetluste tulemusel piirati välisveebist juurdepääsu üheksale väljaandele. Suurem osa plaanitud täideti. Laiendatud teavitustegevuse tulemusel on andmekaitse spetsialistidele esitatud küsimused sisulisemad ning valdkond on tihedamalt seotud teenuste arendamisega. Andmesubjektide taotluste arv suurenes märkimisväärselt, mis näitab, et inimesed on oma õigustest teadlikumad. Samas näitab taotluste tagasilükkamise arv, et see teadlikkus ei ole alati piisav ning RR-i poole pööratakse ka juhul, kui selleks ei ole alust.

Kokkuvõtteks saame tõdeda, et humanitaarvaldkonna tugevdamine strateegilise suunana oli edukas ning aitas kasvatada RR-i positiivset kuvandit. Kogude jätkusuutlik kujundamine ja väärtustamine ning raamatukogu võimaluste tutvustamine suurendas kasutajate arvu. Näeme, et haridustegevused on toonud majja rohkelt õppijaid ning ühtlasi aidanud ka raamatukogu töötajatel arendada vajalikke kompetentse. Edu on taganud kasutajate ootustest lähtuv kogude kujundamine, mis samas arvestab kogude järjepidevust. Rahul võime olla Eesti väljaannete kättesaadavaks tegemisega digitaalsete kanalite kaudu, mis tänu digiainestu pidevale lisandumisele on tõusuteel.

3. RR kui raamatukogude arendus- ja kompetentsikeskus

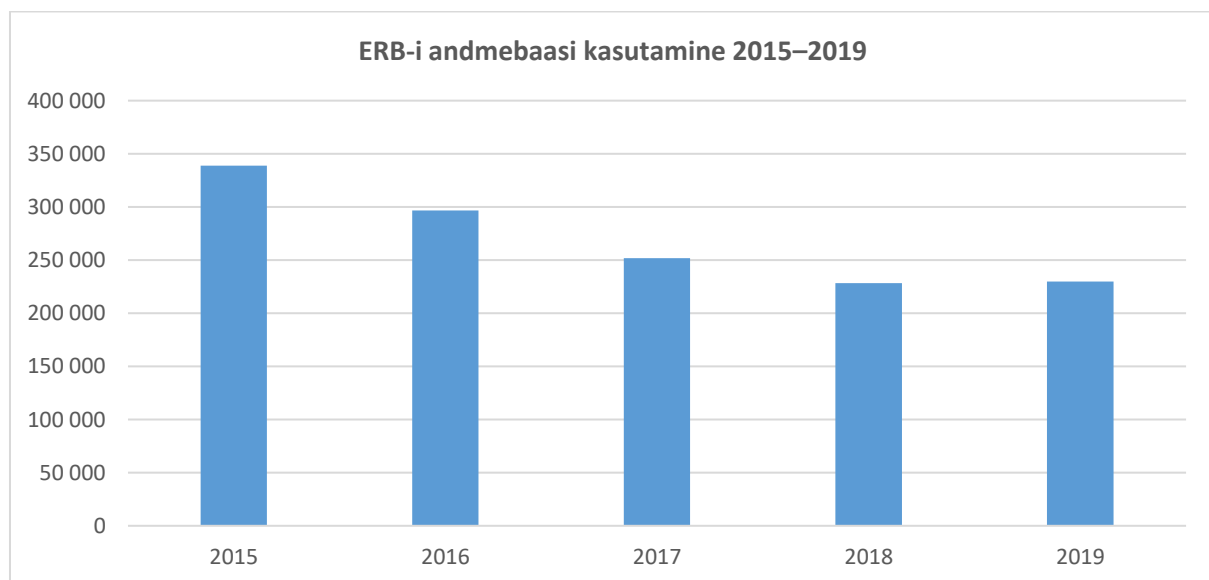
RR-i strateegiline eesmärk on suurendada raamatukogude mõju, pakkudes kasutajakeskseid teenuseid nii ruumis kui ka veebis. Raamatukogud on usaldusväärsed, mitmekülgsed, võrdseid võimalusi pakkuvad ja kasutajate vajadustest lähtuvad inspireerivad info- ja kultuurikeskused, mis käivad ajaga kaasas ja reageerivad paindlikult ühiskondlikele ja tehnoloogilistele muutustele.

Kesksete riigiüleste e-teenuste ja RR-i teenuste toimimist toetavad suuremad arendusprojektid.

2019. a tegeles RR ca 20 suurema või väiksema mahuga arendusprojektiga. Olulisematest projektidest lõppesid 2019. a digitaalarhiivi äri- ja detailanalüüs ning rahvusbibliograafia teenuse ärianalüüs. Lõppesid RR-i teenustega seotud projektid: RFID-tehnoloogial töötava laenutus- ja tagastuskapi projekt, e-näitused *Meie parlament ja aeg* ning *25 kauneimat Eesti raamatut 2018*, veebilehed *Wiiralti preemia 2019*, *Ühiskonnauuringud* ja *Teenusedisaini konverents* ning eelanalüüs *Vaegnägijate lugemisvõimaluste arendamine*. 2019. a algasid üle-eestilised projektid *E-väljaannete laenutuse teenuse eelanalüüs* ja *Massdigiteerimise arhiveerimise terviklahendus (KIRMUS)*. RR-i teenustega seotud projektidest algasid projektid *Kratt: automaatne märksõnastamine* ja *Kratt: küsi meilt*, Euroopa Liidu infokeskuse koduleht, RR-i kodulehe edasiarendus ning RR-i siseveeb. 2019. a toimusid ettevalmistavad tegevused projektidele *Digitaalarhiivi kaasajastamine*, *Raamatud liikuma*, *Juurdepäasulahendus* teenustele ning *Kasutajate haldus* ja *Andmehaldus*. Arenduspartneri ettepanekul katkestati Kirjastajaportaali projekt, põhjuseks arenduse esialgselt märksa suuremaks osutunud töömaht.

Osaleti järgmistes rahvusvahelistes projektides: programmi NORDPLUS raames digihumanitaaria kompetentside suurendamise koostööprojektis *Going Beyond Search* (lõpeb 2021. a) ning projektis EODOPEN (eBooks-On-Demand-Network Opening Publications for European Netizens), mille eesmärk on digiteerida 20. ja 21. sajandi väljaanded ja teha need kasutajatele kättesaadavaks. Lõppes digitaalse säilitamise alane koostööprojekt *Digital Approaches in Cultural Heritage*.

Eesti rahvusbibliograafia (ERB) registri pidamine on RR-i seadusejärgne ülesanne, mille eesmärk on rahvusteavikute andmete kogumine, säilitamine ja kättesaadavaks tegemine. 2019. a eesmärk oli läbi viia rahvusbibliograafia teenuse ärianalüüs ning analüüsida teenuse kasutatavust. Registreeritud uute väljaannete arv on aastast aastasse ühesugune, ulatudes iga kord ligi 10 000 nimetuseni, 2019. a registreeriti 9383 uut väljaannet. Kokku on andmebaasis 360 699 kirjet, millest kõige suurema osa moodustavad raamatud (78%).

2019. a suurenes andmebaasi kasutamine 2018. a-ga võrreldes ca 1298 sessiooni võrra, põhjuseks ilmselt 2019. a läbi viidud teenuse ärianalüüs ja teenusedisaini projekt, millega kaasnesid teavituskampaaniad mäluasutustes ning sihtrühmade esindajate aktiivne kaasamine. Rahvusbibliograafia kõikehõlmavuse tagamisel on oluline töhustada järelevalvet komplekteerimise ja teavikute laekumise üle. Oluliselt on paranenud jooksva aastal ilmunud väljaannete hankimise efektiivsus: kui 2018. a registreeriti samal aastal ilmunud väljaannetest 83%, siis 2019. a 91%.

2019. a sügisel algatas RR rahvusbibliograafia teenusedisaini ja ärianalüüsi projekti, mis viidi läbi koostöös ettevõttega KPMG Baltics OÜ. Eesmärk oli analüüsida olemasolevat teenust ning teenusedisaini meetodeid kasutades kujundada uus, kasutajate ootustele vastav, ressursisäästlik ja jätkusuutlik lahendus koos ärimudeliga. Protsessi kaasati suur hulk eri sihtrühmade esindajaid, tagamaks uue teenuse laiapõhjalisus ja kasutajasõbralikkus. Uue teenuse visiooni praktilise rakendamiseks alustatakse 2021. a, sellele eelnevad ettevalmistused 2020. a.

Raamatukoguteenuse kasutatavuse tagamiseks on oluline tagada kogusid peegeldavate andmete kättesaadavus. Seda eesmärki täidab **teavikute kataloogimise teenus**. 2019. a kataloogiti 7693 rahvusteavikut ja 6208 välisteavikut, retrospektiivselt kirjeldati 31 752 teavikut. Kataloogitud teavikute koguarv oli kokku 45 653 (2018. a 53 417). Teavikute kataloogimisel jälgitakse kvaliteedimõõdikuid: 85% rahvusteavikuist kirjeldatakse 24 tunni vältel ja auvised kahe tööpäeva jooksul ning välisteavikutest kirjeldatakse 85% kahe tööpäeva jooksul ja auvised hiljemalt ühe kuu vältel. 2019. a jätkus edukalt kataloogimise retroprojekti kava täitmine. Lõpule jõudis venekeelsete monograafiate kirjete sisestamine kaartkataloogist e-kataloogi. Mahukas töö kestis kokku 20 aastat ja alates 2019. a on kõik kogudes leiduvad raamatud leitavad elektronkataloogist. Eesmärk on, et 2021. a lõpuks oleks e-kataloogis kajastatud kõik RR-i kogud.

Digitaalses ühiskonnas on raamatukogude ülesanne juba kogutud andmete kättesaadavuse tagamine ja nende standardimine, tagamaks e-süsteemide koosvõimet riigi infosüsteemidega. RR-i **andmehaldusteenuse** eesmärk on eelkõige standardida ja kontrollida loodavaid ja kogutavaid andmeid ning kindlustada nende taas- ja riskasutus, reguleerida kolmandate osapoolte andmete taas- ja riskasutust ning tagada koosvõime RR-i süsteemides ja riigi infosüsteemides. Teenuse eesmärgid ja töökava tulenesid RR-i andmestrategieast. 2019. a oli kavas uue kataloogimisstandardi RDA juurutamisprojekti käivitamine ja tõlketööd, mäluasutuste ühiste ontoloogiate ärianalüüsi projekti käivitamine, isikute ja kollektiivide identifitseerimine püsiidentifikaatoritega, metaandmete haldussüsteemi kasutuselevõtt ning katseprojekt teavikute automaatseks liigitamiseks ja märksõnastamiseks. Koostöös ELNET Konsortsiumiga alustati hinnanguliselt kolmeaastast projekti uue kataloogimisstandardi RDA juurutamiseks: algas registri tõlkimine ja nõuete kataloogimisreeglitesse sisseviimine. Konsortsiumi liikmesraamatukogudega jõuti kokkuleppele isikunimede vormistuse muutmiseks väljaannete kirjeldamisel ja algatati kirjeandmete püsiidentifikaatorite kasutuselevõtt. Koostöös konsortsiumi avaandmete töörühmaga koostati konsortsiumile avaandmete poliitikadokument. Alustati ettevalmistustega metaandmete haldussüsteemi kasutuselevõtuks ja mäluasutuste ühiste ontoloogiate analüüsiks, kuid ressursipuudusel otsustati mõlemad projektid aasta võrra edasi lükata.

Andmehaldusteenuse edulooks 2019. a on **krattide projektide** käivitamine. Andmestrategieast tulenev eesmärk oli käivitada masinõppe katseprojektid eesmärgiga tõsta kasutajate rahulolu ja andmekvaliteeti ning säästa tööprotsesside automatiseerimisega ressursse. Tänu Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi käivitatud riiklikule kratiprogrammile avanes võimalus algatada kaks masinõppel rajanevat projekti: väljaannete automaatne märksõnastamine ja vestlusroboti abil päringutele vastamine. Mõlemad projektid lõpevad 2020. a kevadel, mil valminud prototüüpide põhjal saab hinnata arenduste edukust ja tegevuse jätkamise otstarbekust. A-il 2020–2021 on kavas viia läbi krati katseprojekt testimaks automaatse kataloogimise võimalikkust.

Digitaalse maailma pidev areng seab eesmärgi toetada raamatukogutöötajate pidevat arengut. **Raamatukoguhoidjate täiendus- ja kutsekoolituse teenuse** eesmärk 2019. a oli pakkuda raamatukoguvõrgule mitmekülgeid võimalusi õppimiseks ja oskuste omandamiseks, suuremat tähelepanu said juhtimisoskused ja digipädevus. Kultuuriministeriumi raamatukogude arendamise toetusega korraldati juhtimiskoolituse programm mahuga 24 akadeemilist tundi, osales 23 juhti.

Toimus kaks eri õppekavaga digipädevuse koolitust, millest üks töötati välja RR-i eestvedamisel. Õppekavale on plaanis jätkukoolitus ja neid koolitusi pakutakse ka edaspidi. Programmid andsid uusi teadmisi ja oskusi digitaalse sisu loomiseks ja e-keskkondade kasutamiseks ürituste ja haridustegevuste läbiviimisel, tunnistusega lõpetas 30 raamatukogutöötajat. Koostöös BCS Koolitusega toimus 22 e-kodaniku juhendajate koolitust, mille käigus täiendas oma digipädevust 330 õppijat. Kaheaastane projekt koostöös BCS Koolituse ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumiga Euroopa Sotsiaalfondi vahendite toel on tänaseks edukalt lõppenud, kahe aasta jooksul väljastati tunnistus 1000-le raamatukogutöötajale. Raamatukoguteenuste arenduskeskuse spetsialistid käisid koolitamas kolmes maakonnas: Lääne-Virumaal, Võrumaal ja Valgamaal. Teemadeks olid RR-i andmebaasid, rahvaraamatukogude teenused ja statistika esitamine. Toimused traditsioonilised suveüritused: rahvaraamatukogude suveseminar *Raamatukogu – rahva tervise varaa* ja mäluasutuste suveseminar *Inimesed, andmed ja krattid – nende koostöömise võimalikkusest*. Aruandeaasta jooksul lõpetas kutsekoolituse ja sai tunnistuse 24 õppijat, uuel kursusel alustas 22 õppijat. Aasta oli edukas, raamatukoguteenuste arenduskeskuse loodud ja korraldatud üritustel osales 33% Eesti raamatukoguhoidjatest.

Statistikateenuse eesmärk on anda Statistikaametile ülevaade Eesti raamatu- ja perioodikatoodangust ning kajastada raamatukogude näitajaid ja nende muutusi statistilisi koondandmeid esitades. 2019. a esitas RR Statistikaametile andmeid ka e-jadaväljaannete nimetuste kohta. Rahvaraamatukogude näitajate olulisus ja usaldusväärsus oli fookuses Rahandusministeeriumi ja Kultuuriministeeriumi koostöös loodud kohalike omavalitsuste teenusetasemetel kriteeriumite loomisel ja raamatukoguteenuse mõõtmisel.

Erialastandardite koostamise eesmärk oli standardi EVS/TK 22 *Informatsioon ja dokumentatsioon* raames raamatukogunduse erialastandardite koostamine. 2019. a avaldati järgmised info- ja raamatukogunduse standardid: ISO 2108:2017 *Informatsioon ja dokumentatsioon. Rahvusvaheline raamatu standardnumber* (ISBN), ISO 15836-1:2017 *Informatsioon ja dokumentatsioon. Dublin Core'i metaandmeelemendid*, ISO 18626:2017 *Informatsioon ja dokumentatsioon. Raamatukogudevahelise laenutuse (RVL) toimimine*, ISO 21248:2019 *Informatsioon ja dokumentatsioon. Rahvusraamatukogude töö kvaliteedi hindamine*, EVS-ISO 8601-1:2019 *Kuupäev ja kellaeg. Andmeesitus infovahetuses. Osa 1: Põhireeglid*. 2019. a oli info- ja dokumendihalduse standardimises viljakas aeg ja oluliseks peame rahvusraamatukogude töö kvaliteedi hindamise standardit, mille koostamises RR aktiivselt osales.

Erialaterminoloogia vahendamise eesmärk on raamatukogunduse ja infoteaduse terminiloome ning -korrastus, mis toimub koostöös ERÜ terminoloogiatoimkonnaga. 2019. a jätkus regulaarne terminitöö. Avati 38 uut terminikirjet, uusi termineid lisati sünonüümidenä 45 kirjele ja toimetati 163 sõnastikukirjet. Raamatukogusõnastikus on 6634 kirjet, päringuid oli 11 751 (2018. a 16 131). 8. oktoobril toimus ERÜ terminoloogiatoimkonna ja RR-i koostöös rohke osavõtuga XIV oskuskeelepäev *Veebisõnastik – see on imelihtne?*. Septembris detsembrini toimus eesti keele aastale pühendatud *Sõnaleiduri võistlus 2019*, mille eesmärk oli ergutada raamatukogunduse terminoloogiale mõtlemist ja sisult kaasaegsemate või eestipärasemate sõnade loomist. Saame tõdeda, et terminiandmebaasi kasutuslanguse tõttu on üheks olulisemaks ülesandeks uute lahenduste otsimine, nt võiks kaaluda sõnastiku ühendamist Ekilexi terminibaasisüsteemiga.

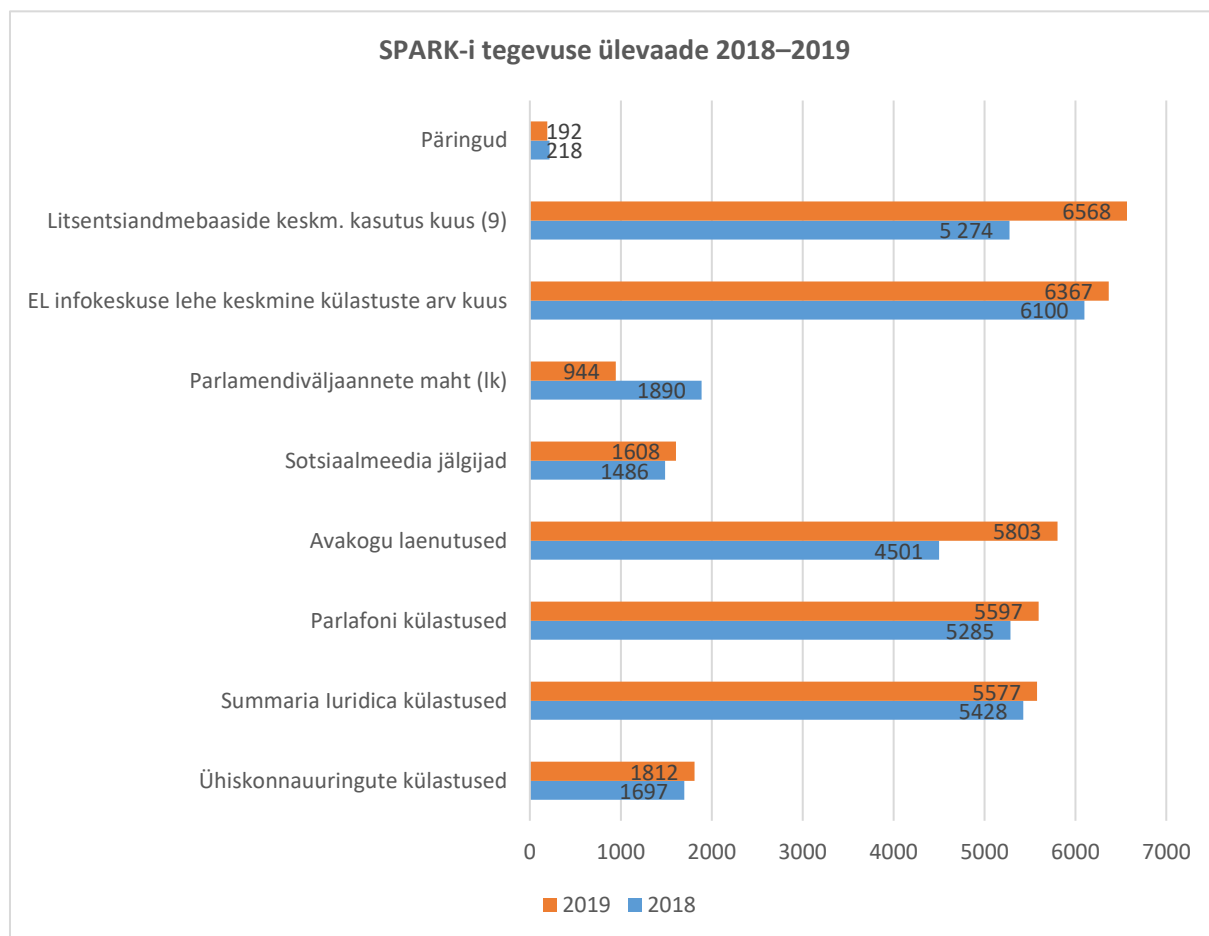
Kokkuvõtteks võime öelda, et raamatukoguteenuste keskse arendustegevuse olulisemad eesmärgid täideti, uuenduslike ideede väljatöötamisele lisasid hoogu kesksete teenuste toetuseks algatatud tehisintellekti rakendamise innovatsiooniprojektid. RR-i üldine eesmärk on parandada raamatukoguteenuste kvaliteeti, muuta raamatukogud nähtavamaks ning suurendada raamatukogude kasutajate arvu. Koostöö raamatukoguvõrguga ning mäluasutustega laiemalt aitab kaasa uute

kesksete e-teenuste loomisele. Üheks olulisemaks teemaks on jätkuvalt IT-teenuste arendustegevuste teenuse mudelite kujundamine ja sisemiste kompetentside suurendamine, tagamaks algatatud projektide edukust.

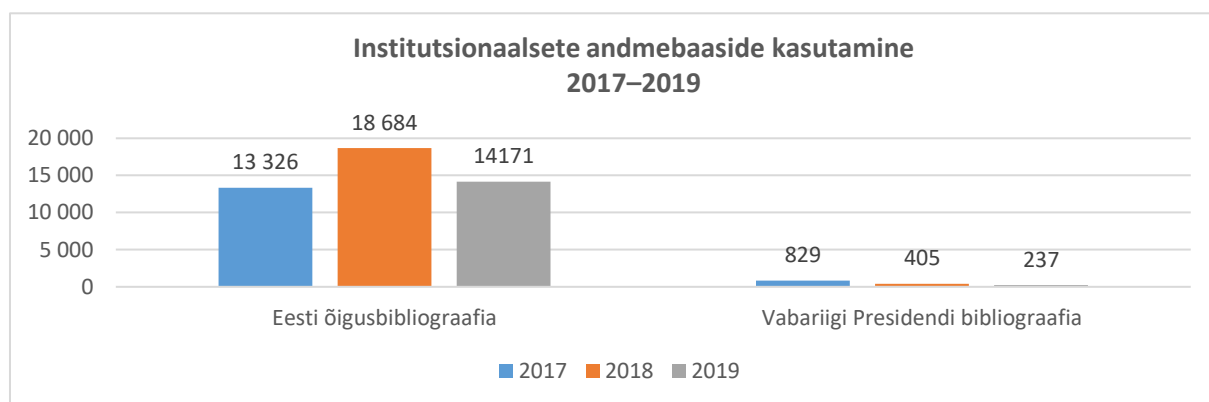
4. Parlamendiraamatukogust riigiraamatukoguks

Sotsiaalia ja parlamendiraamatukogu (SPARK) eesmärk on arendada sotsiaalteaduste raamatukogu, pakkuda kvaliteetset infoteenust Riigikogule ning riigi- ja avalikule sektorile, sealjuures kaasates teenuste arendamisse partnereid, et töötada välja kasutajate ootustele vastavad paindlikud teenused. Vastavalt strateegilistele eesmärkidele soovime laiendada institutsionaalsete koostööpartnerite ja klientide ringi. 2019. a osaleti mitmel koostööüritusel, kus tutvustati raamatukogu teenuseid, laenutati raamatuid ja küsiti kasutajailt tagasisidet. Suuremad üritused olid Euroopa päev, Riigikogu lahtiste uste päev ja Arvamusfestival, Riigikogu Toimetiste aruteluüritused, mitu raamatuesitlust, hüpikraamatukogud ja rahvusvaheline digitaalse mälu teemaline seminar. Viidi läbi ja loodi uusi haridusprogramme nagu *Seadusesätteid sätides*, tähistati Euroopa Komisjoni algatatud meediapädevuse nädalat, käidi koolides ja korraldati koolitusi spetsialistidele nii sotsiaalteaduste infoallikate kui ka autoriõiguse ja isikuandmete teemadel.

Koostööpartnerite ring laienes, tihedamad koostöösuhted olid Tartu Ülikooli õigusteaduskonna ja Eesti Ettevõtluskõrgkooliga Mainor, riigiasutustest tehti tihedamat koostööd Statistikaameti, Justiitsministeeriumi, Haridus- ja Teadusministeeriumi, Eesti Panga, Riigikogu ja Riigikantseleiga. Eesti parlamendi 100. sünniaastapäeva tähistamiseks esitleti koostööväljaandeid ja valmis e-näitus *Meie parlament ja aeg* ning *Riigikogu 100* rändnäitus, mida Riigikogu Kantselei eksponeeris kaheksas suuremas Eesti linnas.

Tellimusena valmis Peeter Järvelai bibliograafia ning koostöös Konstantin Pätsi Muuseumiga osaleti Konstantin Pätsi bibliograafia koostamises. Riigiasutused tellisid neli meediamonitooringut, millest kaks olid seotud valimistega, püsivalt täiendatakse Riigikogu kodulehel Riigikogu liikmete ajakirjandustegevuse rubriiki, iga päev monitooritakse Euroopa Liidu uudiseid Eesti *online*-meedias.

Alustati Euroopa Liidu infokeskuse uue kodulehe arendamist, mis lõppeb 2020. a. Loodi kolm EL-i infokeskuse teenuseid tutvustavat videoklippi eesmärgiga jõuda laiema kasutajaskonnani. Vabatahtliku arendaja kaasabil valmis väljaande *Ühiskonnauuringud* uus keskkond, mis täitis kasutajate ammuse soovi teha otsinguid ka vanemate uuringute seast. Kasutajate tagasiside, fookusgruppide arvamuste ja intervjuude põhjal valmis juristidele mõeldud infoportaali visioon. Teeninduskorralduse muudatusega viidi ühiskonnateaduste lugemissaal 2019. a kevadel üle osalise ajaga iseteenindusele.

Andmebaasid *Eesti õigusbibliograafia* ja *Vabariigi Presidendi bibliograafia* on viidud üle uude keskkonda, mis on kasutajatele mugavam ja toimib raamatukataloogiga sarnastel otsingupõhimõtetel. *Vabariigi Presidendi bibliograafia* kasutus on languses. Kasutajate huvi kitsa sisuga andmebaasi vastu väheneb, mistõttu vajab andmebaasi kontseptsioon läbimõtlemit. Võrreldes 2018. a tuntava tõusuga on *Eesti õigusbibliograafia* kasutamine küll langenud, kuid võrreldes varasemate aastatega püsib see stabiilselt kõrgel.

Teenuse 2019. a eesmärgid hinnates saab tõdeda, et need on täidetud. Kasutajate kaasamine, koolituste läbiviimine ja raamatukogu tutvustamine on suurendanud ka kogude ja infotodete kasutamist. Vald-konnaga seotud litsentsiandmebaaside kasutus suurenes 24%. Korraldati või osaleti 73 üritusel, mida külastas 7972 inimest: see ületas prognoositut 46%. Lugemissaalide avakogude laenutuste maht tõusis 16%. 2018. a-ga võrreldes on tõusnud EL-i infokeskuse kodulehe, *Summaria Iuridica*, *Ühiskonnauuringute* ja *Parlafoni* blogi kasutus. Kasvanud on ka *Ühiskonnauuringute* igakuise ülevaate ja *Summaria Iuridica* tellijate arv. Ka sotsiaalmeedia jälgijate arv kasvab stabiilselt. Samas vähenes päringute arv 12% ja institutsionaalsete andmebaaside kasutus 26%, tõusnud on aga monitooringute maht. See näitab, et kasutajad on huvitatud eelanalüüsitud ja täistekstidena kättesaadavast infost. Ka e-teenuste arendamise osas tehti palju, alates *Ühiskonnauuringute* andmebaasi esitlemisest kuni EL-i infokeskuse uue lehe arendamise ja spetsialistide infoportaali visioonini.

Kirjastamisel tehakse tihedat koostööd Riigikogu Kantseleiga: nii ilmusid mullu *101 lühielulugu: Riigikogu XIII koosseis* ja ingliskeelne *101 biographies: the 13th Riigikogu* ning *101 lühielulugu: Riigikogu XIV koosseis* ja *101 biographies: the 14th Riigikogu*. Ilmus parlamendi ajakirja *Riigikogu Toimetised* kaks numbrit (nr-d 39 ja 40). Riigi valimisteestusega koostöös ilmus *Euroopa Parlamendi valimiste käsiraamat 2019*. Riigikogu juubeliaastaks valmisid Jaak Valge põhjalik ajalooramat *Eesti parlament 1917–1940. Poliitiline ajalugu* ning Piret Viljamaa koostatud mahukas e-raamat *I Riigikogu liikmed*. Juunis ilmus *Riigikogu aastaraamat 2017/2019* ning aasta lõpus Riigikogu XIII koosseisu tööd

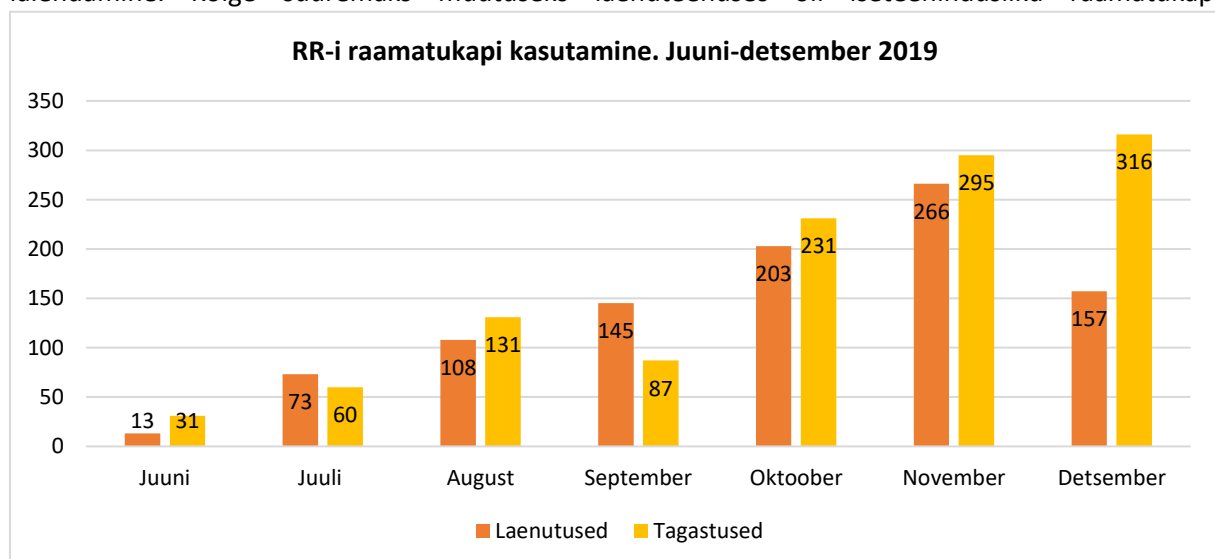
kokku võttes statistikakogumik. Võrguväljaandena ilmusid 101 lühieluloo eesti- ja ingliskeelsed väljaanded ning *I Riigikogu liikmed*. Lisaks ilmusid sotsiaalia ja parlamendiraamatukogu koostatavad *Summaria Iuridica*, *Ühiskonnauuringud* ja *DIXI. Riigikogu liige on öelnud*. *DIXI* viimane number ilmus 2019. a märtsis, edaspidi leiab parlamendiliikmete kirjutised Riigikogu veebist iga Riigikogu liikme tutvustuslehel.

Koostöös Eesti Raamatukoguhoidjate Ühinguga väljaantavat ajakirja *Raamatukogu* ilmus mullu kuus numbrit. Alates 2019. a-st on ajakirja kõik numbrid loetavad võrguväljaandena (ISSN 2674-1520), paberväljaande (ISSN 0235-0351) tellimine on võimalik digitrükiteenust pakkuva ettevõtte Trükiviis OÜ kaudu. Ilmus ka RR-i toimetiste A-seeria 5. number *Reformatsioon – tõlked ja tõlgendused* (Acta 16). **Kirjastamise** aasta oli tulemuslik ja töömahukas. Ilmus 12 väljaannet, neist 7 olid Riigikogu väljaanded. Kirjastamisplaanis olnud väljaannetest ilmusid tähtjaks kõik Riigikogu Kantselei väljaanded. RR-i enda väljaannetest lükkusid ressursside piiratud tõttu järgmisse aastasse trüki *Tallinn 17.–19. sajandi raamatuillustratsioonidel* ning e-väljaanne *Naised Eesti parlamendis*.

RR-i strateegia üks eesmärk on teha oma digitaalsed kogud laialdaselt kättesaadavaks. Seda eesmärki toetab teenus **RR-i digitaalne värav – Otsinguportaal**, millega tagatakse kasutajatele ühelt platvormilt vaba ligipääs nii võõrkeelsele teadusinfole kui ka RR-i andmekogudele ja teenustele. Portaal oli 2019. a lõpul juurdepääs 701 võõrkeelsele andmekogule, sh RR-i hangitud 34 teadusandmebaasile. Kokku on leitavad 272 918 (2018. a 223 856) võõrkeelset e-raamatut ja 130 632 (2018. a 81 195) e-ajakirja. Portaali kasutati aruandeaastal 78 077 korda (2018. a 103 462 korda). Kasutuse ligi 25% languse põhjuseks on eelkõige statistika kogumise muutus. Kuna enam ei loeta otsirobotite külastusi, siis on 2019. a andmed võrreldavad samadel alustel kogutavate tänavuste andmetega. Portaali kaudu ligipäätavaid teadusandmebaase kasutati 2019. a 117 664 korda. Lisaks on täistekstotsinguga leitavad DIGAR-i Eesti artiklite andmebaasi ligi 3 miljonit artiklit (kuni aastani 2016). Nüüdsest toimib ka vabakasutuses olevaid teoseid otsida võimaldav lahendus (varem olid need otsitavad ainult Eesti rahvusbibliograafias). Uuenes kasutajaliides, sh lisandusid häälotsingu võimalus ja viitamissüsteemid (nt Ameerika Psühholoogide Assotsiatsiooni ja Harvardi viitamissüsteemid). Teenuse kasutamise võimaluste tutvustamisel oli kindlasti oluline roll koolituste paremal esitlemisel RR-i kodulehel. Soovitusindeksi (SI) tulemus 53,3% ületas püstitatud eesmärgi (30%).

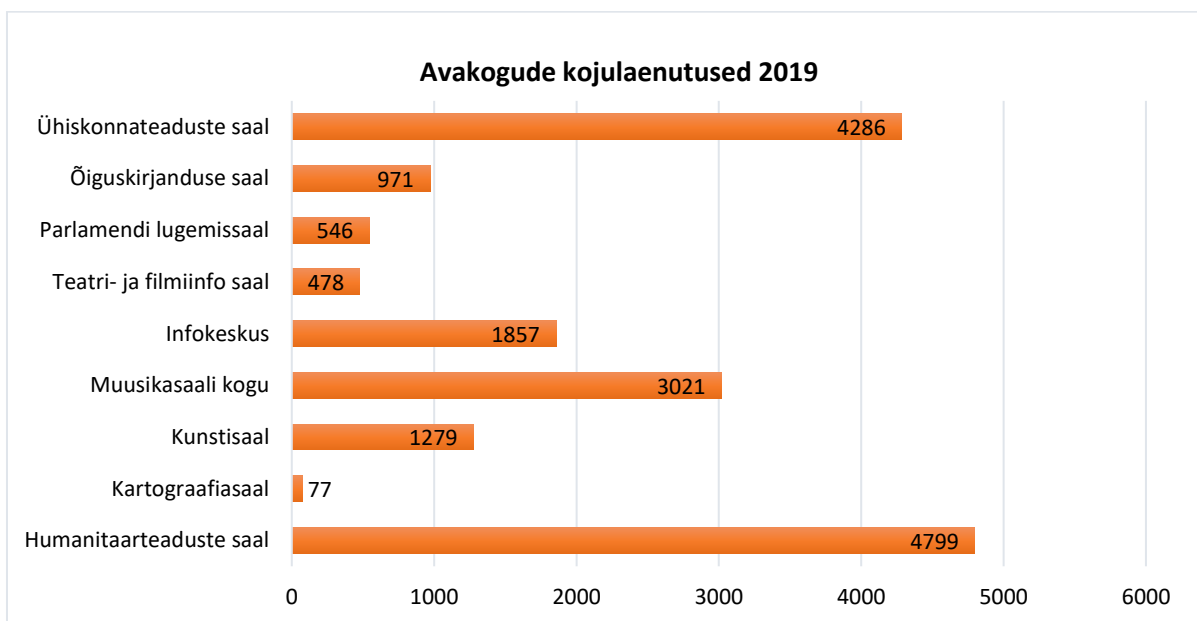
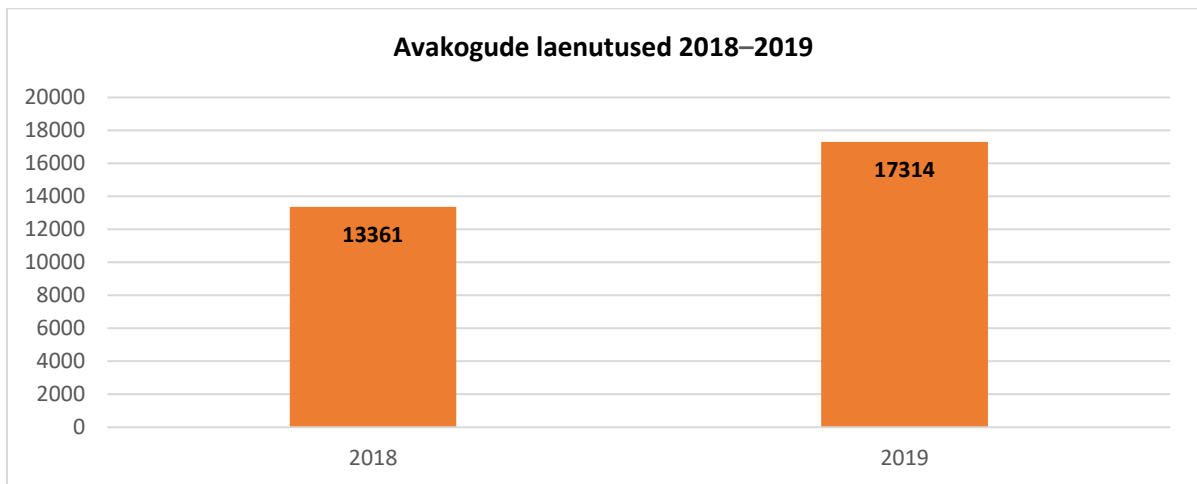
5. RR kui kliendikeskne organisatsioon

RR-i teenuste avatumaks muutmisel on oluline **teavikute laenutamise** võimaluste lihtsustamine ja laiendamine. Kõige suuremaks muutuseks laenuteenuses oli iseteenindusliku raamatukapi

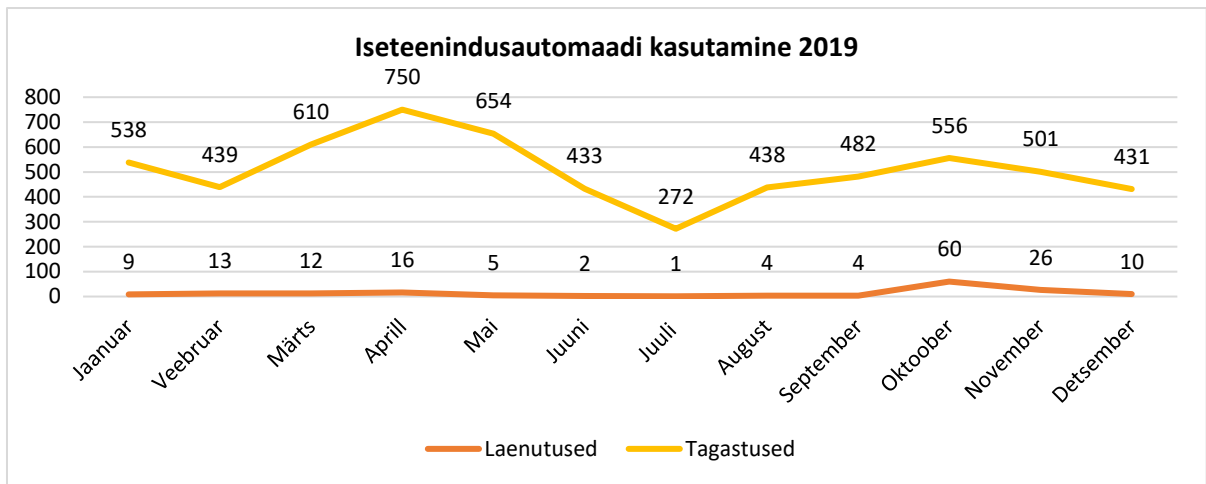
kasutuselevõtt. Iseteenindusvõimaluste tutvustamiseks korraldati turunduskampaania, mis tõi kaasa tellimuste ja tagastuste suure kasvu. Teenuse tõhustamiseks viidi läbi teenuse vastavushindamine, mille tulemusel muudeti hoidlate töökorda ning analüüsiti perioodika töövoogu. Inventuuridega jätkati nii hoidlates kui ka avakogudes, kiibistati ka parlamendi lugemissaali teavikud.

2019. a oli kojulaenutusi 40 982 (2018. a 33 701), kasv 21%. Avakogudest laenutati 2019. a 17 314 korda (2018. a 13 361 korda), kasv 18%. Märgatavalt kasvas laenutuste arv ühiskonnateaduste saalis ja humanitaarsaalis. Iseteenindusvõimaluste laiendamine on suurendanud laenutuste hulka.

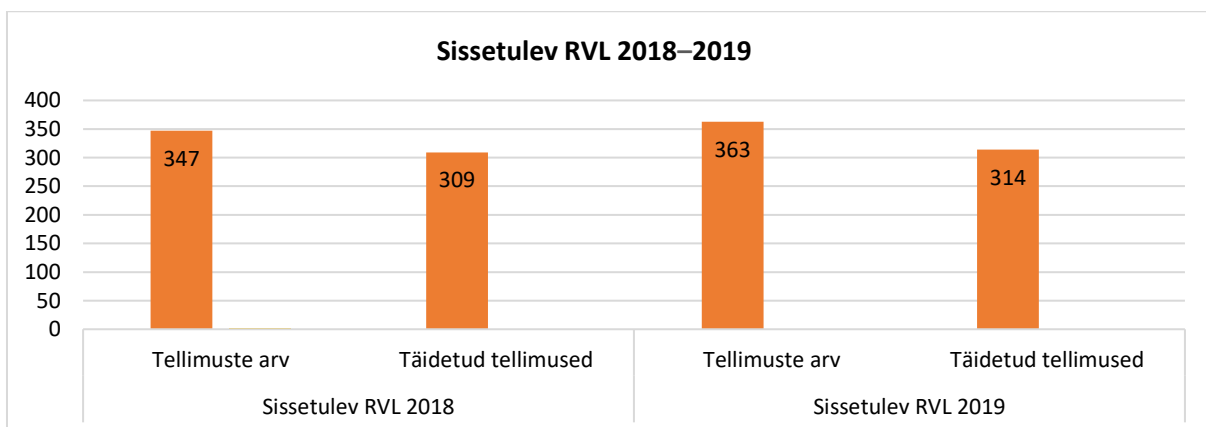
Iseteenindusvõimaluste tutvustamise järel kasvas ka raamatukapi kasutus. Kujukas statistiline erinevus ilmnes detsembris, mil raamatukogu oli kollektiivpuhkusel ning teenust kasutati pigem tagastamiseks. 2019. a tagastati raamatukapi vahendusel 6104 teavikut.

Üldiselt võib laenuteenusega 2019. a rahule jääda. Optimeeriti tööprotsesse ja kasutusele võeti uued iseteenindusvõimalused, mis on andnud klientidele võimaluse kasutada raamatukogu vähese ajakuluga. See leevendab ka RR-i lähedal olevate parkimisvõimaluste vähesust.

Teenusega laenutamine teisest raamatukogust (RVL) tagatakse kasutajatele ligipääs RR-is puuduvale materjalile ning võimaldatakse teiste raamatukogude vahendusel nende lugejatele juurdepääs RR-i kogudes leiduvale materjalile. Põhitellijad olid ka 2019. a erakliendid, asutustest kasutavad teenust põhiliselt Sisekaitseakadeemia raamatukogu, Justiitsministeerium, Rahandusministeerium ning Õiguskantsleri Kantselei. Välismaalt on aktiivsemateks tellijateks Leedu ja Läti raamatukogud. 2019. a oli probleemiks, et Saksamaalt ei ole enam võimalik tellida artiklite koopiaid, kuna seal kehtiv autoriõiguse seadus seda ei luba. See on mõjutanud ka täidetud tellimuste arvu.

2019. a telliti RVL-teenuse vahendusel teistest raamatukogudest 363 korda, tellimusi täideti 314 korda. Teised raamatukogud tellisid 2019. a RR-ist 351 korda, millest täideti 334 tellimust. Tellimuste mittetäitmise põhjuseks olid piirangud: RVL-i vahendusel ei edastata sundeksemplare, auviseid ja ajakirju. 2019. a kasvas sissetuleva RVL-i tellimuste arv võrreldes 2018. a-ga 16 tellimuse võrra. Täitmisprotsent langes: 2019. a täideti 87% tellimustest (2018. a 89%). Tellimuste täitmise vähenemine on seotud artiklite saatmise piirangute ja ka tellija loobumisega, kui saadetavat teavikut ei ole lubatud koju laenata.

2019. a vähenes RR-ist tellitud RVL-i maht võrreldes 2018. a-ga 114 tellimuse võrra. Tellimuste täitmisprotsent on samuti langenud: 2019. a täideti 95%, 2018. a 98% tellimustest. RVL-i tellimused sõltuvad suurel määral kasutajate huvidest ja saatva raamatukogu reeglistest, saatmiskuludest ja saatmisele kulunud ajast, mis võivad põhjustada tellimuse mittetäitmist, kuna klient ei soovi maksta või oodata.

Teenuse arendamiseks on RR saanud rahastuse Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse (EAS) innovatsiooni edendavate hangete toetamise voorust. Projekti eesmärk on ühendada Eesti raamatukogude kollektsioonid ühte lihtsasse otsingusse, mis kasutab olemasolevaid e-katalooge ning

võimaldab kliendil soovitud raamatuid koju tellida üle-eestiliselt. Sellega muutuvad raamatukogudesse hangitud teavikud mobiilseks ning lugeja koduraamatukoguks saab terve Eesti raamatukoguvõrk. Projekti hankeprotsessis oli ette nähtud võistlev dialoog, mille läbiviimine osutus keerukaks ja seetõttu nihkus ka reaalne arendustegevus. Projekt käivitus võistleva dialoogina 2020. a jaanuaris.

Päringuteenuse Küsi meilt eesmärk on klientide küsimustele ja infopäringutele vastamine. Päringute esitamise kanalid RR-is on veebivestlus, e-kirjad, vahetu suhtlus ja telefonikõned. RR-is registreeritakse päringud, millele vastamiseks kasutatakse vähemalt kahte erinevat infoallikat ning millele kulub minimaalselt 30 minutit. 2019. a registreeriti 363 päringut, mille vastuste koostamiseks kulus 655 tundi. Päringute arv vähenes 15%, vastamiseks kulunud aeg 35%. Kuna andmebaasid on lugejatele kättesaadavad, siis sellest tuleneb ka mahukamate küsimuste esitamise arvu langus.

Lugejate pöördumistele vastamine **veebivestluse vahendusel** suurenes 69% (2018. a 750, 2019. a 1271). 14% vestlustele on antud hinnang, neist 92% on positiivsed hinnangud. Veebivestluste maht jätkab suurenemist. Mahtu võib kasvatada ka kodulehe peatselt valmiv ingliskeelne versioon.

Personaalse nõustamise teenuse eesmärk on suurendada kasutajate teadmisi ja oskusi info otsimisel ning tutvustada raamatukogu teenuseid. 2019. a toimus 40 nõustamist (2018. a 21). Jätkus teenuse turundamine, alustati digipädevuse teemalise nõustamise ettevalmistamist. Teenust osutati prognoositust rohkem: maht suurenes eelkõige kunsti ja humanitaaria teemade osas. Kasutajate vahetu tagasiside teenusele on väga hea, mis viitab asjatundlikule juhendamisele ja headele infoallikatele.

RR-i hoones on meie kasutajatele oluliseks võimaluseks **lugejaarvutite kasutamine**. Teenus hõlmab ka ligipääsu digitaalsetele säilituseksemplaridele autoriseeritud töökohtade kaudu ja autoriseeritud töökohtade loomist säilituseksemplari seadusega ettenähtud raamatukogudes. RR-is oli aruandeaastal 52 otsinguarvutit (2018. a 53), autoriseeritud töökohti oli 9. Väljaspool RR-i oli loodud 11 autoriseeritud töökohta. Aasta lõpuks oli koostöös RMIT-iga valminud lugejaarvutite profiili lahendus arvutite töökindlamaks ja lihtsamini hallatavaks muutmiseks. Lahenduse juurutamine lükkus 2020. a algusesse. Arvutitöökohad on RR-is jätkuvalt populaarsed.

Puudulik on lugejaarvutite ja autoriseeritud töökohtade kasutamise statistika automaatne kogumine ning selle põhjal kasutuse analüüsimine. Statistika kogumine novembris vahetu teeninduse käigus andis hea pildi ühe nädala keskmisest arvutikasutusest lugemissaalides. Kõige enam on arvutikasutajaid 5. korruse infokeskuses – 43% kõigist arvutikasutajatest. Arvutitöökohad vajavad 2020. a turvaliseks kasutamiseks autentimis- ja autoriseerimissüsteemi ning selle sidumist kasutajate haldussüsteemiga (SSO).

RR-i eesmärk on kujundada teenuseid kliendikeskselt, lähtudes nii meie kui ka kogu Eesti raamatukogude kasutajatest. Teenuste arendamisel kasutame **teenusedisaini põhimõtteid**, kaasates kasutajaid ja raamatukogusid. 2019. a korraldas RR koostöös Tallinna Tehnikaülikooli ärikorralduse instituudi elamusturunduse ja teenusedisaini uurimisgrupiga konverentsi *Teenusedisaini kui väärtuse loomine*, kus jagasid kogemusi ja nõuandeid eksperdid Eestist ja Soomest. Lisaks sellele tutvustati konverentsil ka Tallinna Tehnikaülikooli elamusturunduse ja teenusedisaini õppeaine raames valminud magistritöid, mis keskendusid RR-i teenuste disainimisele. Teenusedisaini meetodikat järgiti ka sotsiaalia ja parlamendiraamatukogu teenuse arendamisel, kus küsiti tagasisidet õigusteaduse ja ühiskonnateaduste saalide lugejatelt ning toimusid fookusgrupid ja intervjuud juristide ning ühiskonnateaduste spetsialistidega. Personaalset tagasisidet küsiti ka augustis Paides toimunud Arvamusfestivalil RR-i hüpikraamatukogus. Fookusgruppidele kogutud info põhjal valmis visioon juristide infokeskkonnast, seda infot saab kasutada ka Otsinguportaali arendamisel. Saadud tagasiside on abiks raamatukogu teenuste arendamisel ja raamatukogu ruumide renoveerimisel.

Teenus	Soovitusindeks (SI) 2018	Soovitusindeks (SI) 2019
Haridustegevus	85%	95,7%
Konverentsid	88%	94,4%
<i>Küsi meilt</i>	96%	91,9%
Koolitused raamatukoguvõrgule	56%	84,6%
RVL	80%	84,6%
Laenus	72%	84,5%
Koopiad	100%	77,8%
Otsinguportaal	20%	53,3%
Oskuskeelepäev	70%	–
ERB	–	55,3%
Kokku	73%	87%
Vastuseid	538	689

Kasutajate ootustele vastavate teenuste arendamise aluseks on klientide tagasiside väärtustamine. Selleks on loodud avalikke teenuseid hõlmavate **kasutajauuringute korraldamise süsteem**. Rakendusauuringute 2019. a eesmärk oli otseste avalike teenuste soovitusindeksi (SI) uuringute korraldamine. Teenusekvaliteedi hindamiseks korraldati 2019. a üheksa teenuseuuringut, RR-i soovitusindeks oli **87%** (2018. a 73%). Sihtgruppidest uuriti lähemalt sotsiaalia ja parlamendiraamatukogu teenuste kasutajate rahulolu ja ootusi. Tulevikku silmas pidades tuleb töhustada kvalitatiivsete andmete kogumist, analüüsi- ja uuringutulemuste rakendamist, selgus ka vajadus leida e-teenuste tagasiside jaoks uusi meetodeid.

5.1. Kogude kujundamine

Teavikute komplekteerimise teenuse eesmärk 2019. a oli töövoogude korrastamine ja ressursside prognoosimine järgneva kaheks aastaks. Vastavalt kogude kujundamise arengukava eesmärkidele plaaniti analüüsida kogudesse hangitud välisteavikute kasutatavust. Teenuse korrastamise eesmärgil keskenduti teenusega seonduvate juhendmaterjalide loomisele ja kaasajastamisele. Eesmärk oli enne hoone rekonstrueerimise algust töötada seni ootel olevaist kogumeist läbi võimalikult suur osa. Selle tulemusel töötati varukogust plaanitud 5000 eksemplari asemel läbi 13 400 eksemplari ning teenuse maht ehk aasta jooksul arvele võetud teavikute arv kasvas kolmandiku võrra.

Edukas oli töö koostöövõrgustikega, väliste partnerite soovitusel hangitud väljaannete osakaal kasvas 32,5%-ni. Oluliselt suurenes litsentsiandmebaaside kasutus, kasutuskorra keskmine hind vähenes aastaga 10,8 eurolt 4,3 eurole. Välismaiste e-raamatute komplekteerimissumma suurendamine 14%-ni võimaldas kasutajaile pakkuda e-raamatute laenusteenust varasema nelja kuu asemel kogu aasta jooksul ning sellega hankida kogudesse enimkasutatud e-raamatuid. Tasakaalustamiseks humanitaar- ja sotsiaalteaduslike kogude kujundamist suurendati humanitaarteaduste väljaannete hankimise osakaalu komplekteerimisel kolmandikuni välisteavikutele mõeldud eelarveosast. RR-i kogudesse hangitud välisteavikute kasutatavuse analüüsimiseks alustati rahvusvahelisel standardil *Rahvusraamatukogude töö kvaliteedi hindamine / Quality assessment for national libraries* põhineva indikaatori kasutamisega, mis loob aluse tulemuste võrdlemiseks järgmisel aastal. Teavikute arvelevõtmise ühtlustamiseks koostati raamatute tellimise ja arvelevõtmise juhend, kaasajastati komplekteerimistasandeid kirjeldavat juhendit. RFID-süsteemi kasutuselevõtt 2018. aasta lõpus võimaldas loobuda senisest vöötkoodi- ja turvakleebiste tellimisest, mis asendati kleebiste printimisega. Tulemusena saab tõdeda, et teenusel oli edukas aasta, püstitatud eesmärgid said valdavalt ületatud ja ressursside tõhusam kasutamine kasvatas teenuse mahtu kolmandiku võrra. **Füüsilisel kandjal säilituseksemplaride keskuse teenuse** eesmärk 2019. a oli parendada koostööd

väiksemate trükikodade ning kirjastajatega. 2019. a koostati 91 ettekirjutust (2018. a. 137). Mullune 2018. a-st väiksem ettekirjutuste hulk näitab hankijate tõhusat ja süsteemset tegevust, mis on viinud hea koostööni kirjastajatega ning seeläbi paremate tulemusteni säilituseksemplaride hankimisel.

Füüsiliste teavikute pikaajaliselt säilitatavad kogud moodustavad arhiivkogu rahvusteavikud (696 412 eksemplari), haruldased raamatud (30 486 eksemplari), tagatiskoopiad (5802 eksemplari) ja isikuarhiivide dokumendid (8262 säilikut). Arhiivkogu korrastamiseks jätkati 1. ja 2. formaadis raamatute (1939–1941), Raamatupalati graafikakogust suunatud plakatite ja postkaartide (1979–1988) ning Rahvusarhiivi annetatud ajalehtede ja ajakirjade puhastamist. Säilituskarpidesse paigutati 1466 1. ja 2. formaadis raamatut (1939–1941). Nõuetekohaselt hoiustati kõik 2019. a arvele võetud väljaanded. Karbistati 1289 harulduste kogu teavikut. Käesolevaks ajaks on enne 1860. a ilmunud eestikeelsed trükised ja käsikirjad valdavalt karbistatud, samuti 16.–17. sajandi Lääne-Euroopa trükised ja 16.–18. sajandi käsikirjad, lisaks pärgament- ja iluköited ning enamik 18. sajandi täisnahkköiteist. Eesti raamatutest on ilma karbita kolm laudit 20. sajandi raamatuid. Konserveerimisele saadeti 631 väljaannet arhiiv- ja 40 harulduste kogust ning 356 arhiivkogusse järelkomplekteeritud plakatit. Tuumiktaristu raames sõlmiti Tartu Ülikooli raamatukoguga massneutraliseerimise teenuse leping, mille alusel neutraliseeriti 2196 RR-i arhiivkogu raamatut aastatest 1945–1948 ning kaks köidet ajalehte Uus Ilm (1941, 1945). Tulemuslikkuse hindamiseks mõõdeti eelnevalt 20 raamatu ja ajalehe pH-taset, järelmõõtmine ja tulemuste analüüs toimub 2020. a. Teenuse analüüsi tulemuste alusel optimeeriti tööprotsesse, raamatute vastuvõtmisel võeti kasutusele RFID-inventuurilahendus, paberivabaks muudeti perioodikaväljaannete vastuvõtmine. Tegevuste standardiseerimiseks koostati juhis arhiivkogu teavikute füüsilise parendamise põhimõtete fikseerimiseks ning kogude inventeerimise juhend.

Eesti digitaalsete väljaannete pikaajalise säilitamise teenuse eesmärk on tagada Eesti väljaannete pikaajaline säilimine ja kättesaadavaks tegemine digitaalarhiivis. 2019. a põhitegevus oli uue digitaalarhiivi projekti ettevalmistamine. Aprillis lõppes koostöös ettevõttega Ernst & Young Baltic AS läbiviidud digitaalarhiivi eel- ja ärianalüüs. Suve algul esitati RIA-le rahataotlus uue digitaalarhiivi hankimiseks. Kuna RIA soovis täpsustada taotluse riistvara osa, siis saadeti IT-taristu loomist pakkuvatele firmadele septembris riistvara hinnaindikatsiooni päring, millele saadi kaheksa võimalikku lahendust neljalt erinevalt pakkujalt. Sügisel jätkati hankedokumendi täiendamist ja tõlkimist ning aasta lõpul esitati RIA-le uus taotlus. RIA-lt saadakse vastus 2020. a kevadel. Novembris 2019 toimus kolmas digitaalarhiivinduse seminar, mis koondab Eesti mäluasutustes digitaalse säilitamisega seotud inimesi. Digitaalsete väljaannete pikaajaline säilitamine aktiivsäilituse mõttes pole veel päriselt alanud, sest uue arhiivi projekt on veninud. Seni hoitakse RR-i vana digitaalarhiivi töös ning valmistatakse uue digitaalarhiivi projekti alguseks.

RR pakub Eesti kirjastajatele **rahvusvaheliste standardnumbrite (ISBN, ISMN, ISSN) andmise teenust**, toimides Eestis teavikute standardnumbrikeskusena. 2019. a väljastati 8425 standardnumbrit (2018. a 7619), neist 3809 standardnumbrit väljastati digikoopiatele n-ö käsitsi (2018. a 2832). Kirjastajaportaali kaudu on välja antud 4616 standardnumbrit (2018. a 4846). ISBN-iga monograafiate osakaal rahvusbibliograafias oli mullu 93,9% (2018. a 92%), ISMN-iga nootide osakaal 43,6% (2018. a 45,8%) ning ISSN-iga perioodiliste väljaannete osakaal 44,5% (2018. a 38%). Aasta jooksul saadeti ISBN-kirjastajate kontaktandmed rahvusvahelisse ISBN-kirjastajate andmebaasi GRP (Global Register of Publishers) ning ISMN-kirjastajate andmed rahvusvahelisse muusikakirjastuste andmebaasi MPIID (Music Publishers' International ISMN Directory) hiljemalt kahe tööpäeva jooksul peale kirjastaja registreerumist. Kord kuus edastati ISSN-i saanud metaandmete kirjed Rahvusvahelisele ISSN Keskusele. Rahvusvahelistele ISBN- ja ISMN-keskustele saadeti aruandeaasta jooksul väljastatud kirjastustunnuste statistiline aruanne. Standardnumbrite keskuste töö oli 2019. a edukas: koostöö

kirjastajatega kulges ladusalt ja seatud eesmärgid täideti. Eesti ISBN Agentuuri tööd tutvustati rahvusvaheliselt nii ettekannete kui ka Põhja- ja Baltimaade ISBN-seminari kaudu.

Teavikute logistika teenuse eesmärk on korraldada põhikogu teavikute liikumist, et võimaldada nende koju laenutamist ja kohapeal kasutamist. 2019. a kaardistati perioodika kasutuskogu liikumine, mille tulemusel muudeti tõhusamaks sisemised töövood. 2019. a saab pidada õnnestunuks: analüüsi ja otsiti paremaid lahendusi teavikute liikumiseks alates majja jõudmisest kuni kogudest mahakandmiseni, vähendati oluliselt dubleerivaid tegevusi ning kiirendati teavikute liikumist. Hea koostöö osakondade ja referentidega on võimaldanud sujuvalt korraldada avakogude ning lugemissaalide hoidlate suuremahulisi tagastusi põhikogu hoidlatesse.

Raamatute ja pabermaterjalide konserveerimise, köitmise ja ennetava säilitamise eesmärk on kogude säilimise tagamine ning kompetentsikeskuse rolli täitmine. Tegevus on tihedalt seotud kogude pikaajalise säilitamise ja koopiade valmistamise teenusega. 2019. a konserveeriti 23 688 lehte, neist 70% säilituskogudele. Konserveeriti 506 köidet, neist 84% säilituskogudele. Valmistati 5438 uut köidet ning kiletati 5188 teavikut. Säilitusümbrise said 3416 teavikut. Jätkus plakatite puhastamine: 5726 plakatit puhastati ning 582 plakatit konserveeriti. Tellimustööna konserveeriti trükiseid Eesti Lastekirjanduse Keskusele, Meremuuseumile ja Taani kirjastuse Aller Media arhiivile.

Jätkus ka pabermaterjalide puhastamine: puhastati 488 931 lehte ja 18 237 ühikut eri pabermaterjale. Analüüsi konserveeritud paberi seisundit kahe valimi näitel: esimeses valimis olid aastatel 2002–2003 konserveeritud teavikud märkega *Rabe paber* (hoiustatakse alajahutatud hoidlas) ja teises valimis aastatel 2004–2007 konserveeritud teavikud märkega *Rabe paber* (hoiustatakse samuti alajahutatud hoidlas). Valimid moodustati arhiivkogu ja harulduste kogu teavikutest. Analüüs näitas, et hoiutingimused on olnud sobivad ja konserveerimistehnoloogia on osutunud õigeks. Dokumenteerimissüsteemis SÄILIK avanes võimalus lisada konserveeritavate objektide fotosid. Restaureerimiskeskuses korraldati kaks raamatute parandamise kursust: vanglate huvijuhtidele ja rahvaraamatukogude töötajatele. Kutsekoolituse II mooduli raames korraldati kogude töötlemise ja säilitamise kursus.

5.2. Organisatsiooni arendamine ja tugiteenused

RR on juhtimissüsteemilt **teenusepõhine organisatsioon**. Teenuste ja neid toetavate protsesside järjepideva parendamise eesmärk on leida võimalused teenuste efektiivseks toimimiseks vastavalt teenuse tasemele ja klientide vajadustele. Järjepidevalt toimub teenusepõhise juhtimise kinnistamine teenusejuhte arendades, et valmistada neid ette teenuse ja protsessidega seotud juhtimis- ja parendusotsuste vastuvõtmiseks. 2019. a esimesel poolel toimus teenuste ja protsesside analüüs (eritleti 34 teenust). Analüüsi tulemusel koostati teenuste nõuete korrastamise tegevusplaan aastateks 2019–2020, mille alusel koostatakse juhendeid ja tegevuste regulatsioone. Esmakordselt viidi läbi teenuse *Teavikute laenutamine* protsessi *Füüsiliste kogude hoiustamine* ja teenuse *Humanitaaria ja kunstide raamatukogu* protsessi *Teenindamine humanitaarsaalis* analüüs ning vastavushindamine. Vastavushindamise tulemuste analüüsist lähtudes koostati järeltegevuste kava, mille alusel parendati protsesse ja töökorraldust. Aruandeaastal tehti ettevalmistused RR-i teenuste registri üleviimiseks dokumendihaldussüsteemi Webdesktop. Teenusekaartide failide ülekandmine algab 2020. a. Kvaliteedikäsiraamatu loomiseks on leitud sobiv kvaliteedisüsteemi analoog, töötatud välja ülesehitus ja koostatud rakenduskava 2020. a-ks. 2019. a korraldati teenusejuhtidele viis kokkusaamist sarjas *Teenuste ümarlaud*, mille eesmärk on parendada teenuse juhtimise, analüüsi ja arendamise oskusi. Saame tõdeda, et regulaarse ja järjepideva tegevuse tulemusel on tõusnud teenuste tase, tegevuste efektiivsus ja RR-i klientide soovitusindeksi (SI) määr.

2018. a käivitatud **digipädevuse arendamise programmi** eesmärk oli RR-i töötajate digipädevuse arendamine. Eesmärki järgisime ka 2019. a. Digipädevuse õppeprogrammis on viis moodulit: digimaailma põhitõed, infopädevus, digitaalne sisu, digitaalne turvalisus ja ohutus ning digitaalne eluviis. Iga moodul koosneb õppematerjali iseseisvast läbimisest, kohustuslikust testist ning vabatahtlikest õpisündmustest. 2019. a eesmärk oli koostada ning läbi viia digipädevuse programmi 3.–5. moodul. Eri moodulite raames osaleti 2019. a iseseisvas õppetöös, testides ning õpisündmustel rohkem kui 680 korda (2018. a 255 korda). 2020. a on plaanis digipädevuse õppeprogrammi edasi arendada. Lisame valikusse andmepädevuse, meediapädevuse/kriitilise mõtlemise mooduli ja viime läbi uue üldise digipädevuse hindamise testi.

IKT arendustegevuste edukuse tagamiseks on alates 2019. a-st kõigi RR-i IKT teenuste pakkujaks ja partneriks Rahandusministeeriumi Infotehnoloogiakeskus (RMIT). Terve aasta kestnud koostöömodelite ja koostööprotsesside kaardistamine lõppes positiivselt 2019. a lõpus vormistatud kolmepoolse teenusleppega (RR, Kultuuriministeerium, RMIT). 2020. a jätkub arendusteenuse ja e-teenuste jätkusuutlikkuse tagamiseks vajaliku koostöömodeli väljatöötamine. Koostöö aluseks on hästi eesmärgistatud *targa tellija* võimekuse kasvatamine ka raamatukogu poolt. 2019. a tulemusi analüüsid otsustati 2020. a uuesti luua IT arenduskeskus, mille eesmärgiks saab IT arendustegevuste ja teenuste toimimise jätkusuutlikkuse tagamine.

Finants- ja juhtimisarvestuse teenuse eesmärk on raamatukogu finantsseisundi ja finantstulemuste kohta aktuaalse, olulise, objektiivse ja võrreldava informatsiooni tagamine nii siseklientidele kui ka välistele huvigruppidele. 2019. a eesmärk oli teenusehindade arvestamise juurutamine ning ajakaardistuse läbiviimine. Finants- ja juhtimisarvestuse teenus koosneb finantsarvestusest ning juhtimisarvestusest. Finantsarvestus on igapäevane tegevus, mis on jaotatud raamatukogu ja Riigi Tugiteenuste Keskuse spetsialistide vahel. Selle toimemudelit uuendatakse igal aastal. Teenust kontrollib aastaaruande auditeerimise käigus audiitorfirma, kelleks on teist aastat järjest KPMG Baltics OÜ. 2019. a audit valmib 2020. a aprillis. Juhtimisarvestus hõlmab eelarvestamist ning aruandlust vastavalt töökorrale. Lisaks kuulub siia teenusehindade arvestamise juurutamine ning kulumudeli koostamine. Kuna suurima osa RR-i kuludest moodustavad tööjõukulud, on oluline saada ülevaade tööjõu jagunemisest teenuste vahel. Vajaliku info saamiseks toimus 2019. a oktoobris taas ajakaardistus. Osales 210 töötajat 252-st ehk üle 83%. Ajakaardistuse tulemusel jagunesid RR-i tegevused järgmiselt: 71% teenustega, 3% projektidega, 1% IT-teenustega ning 25% muude tegevustega seotud aeg. Teenuste 71%-st moodustas 26% avalikele teenustele, 21% otsestele avalikele teenustele, 21% siseteeenustele ning 3% tugiteenustele kulutatud aeg. Kaardistatavad tegevused annavad teenusejuhile vajalikku infot, mõistmaks tegevuste ajakulu, osalevate inimeste ja osakondade ulatust ning arvu. Tegevuspõhise kuluarvestuse juurutamiseks uuriti Eesti avalikus sektoris kasutatava tarkvaralahenduse KAIS võimalusi juhtimisarvestuse esitamiseks ning andmete visualiseerimiseks. Rahandusministeeriumile esitati taotlus KAIS-i modelleerija litsentsi ja vastava koolituse saamiseks. Saame nentida, et aasta oli edukas. Eelarve koostamine oli tänu kokkulepitud töökorrale protsessis osalejatele arusaadavam ja ülevaatlikum. Otsuste tegemine oli lihtsam ja võttis vähem aega.

Teabehaldusteenuse 2019. a eesmärk oli RR-i teenuste registri ületoomine elektroonilise dokumendihaldussüsteemi Webdesktop, selle kasutajasõbralikumaks muutmine ja teabehalduskorra loomine.

Personaliteenuse eesmärk on tagada kaasaegsetele põhimõtetele tuginev, RR-i kui tööandja ja töötajate huve võimalikult paremini arvesse võttev inimeste juhtimine. Kõik personalijuhtimisega seotud tegevused toimusid vastavalt kokkulepitud tööplaanile ning lähtudes RR-i personalipoliitika eesmärkidest. Tähtsaimaks aastaseks organisatsiooniliseks arendusprojektiks oli väärtuste käitumuslike kirjelduste loomine.

Organisatsiooniliste väärtuste kirjeldamine. RR sõnastas 2018. a oma väärtused a-iks 2019–2021 strateegiat koostades. Juba siis lepidi kokku, et väärtuste käitumuslikud kirjeldused loouakse 2019. a. Kirjelduste loomine toimus kahe kuu jooksul, kaasates kõiki selleks soovi avaldanud kolleege (kokku osales protsessis 92 kolleegi). Väärtuste kirjeldamine käitumuslikus võtmes on oluline nende senisest ühtsemaks mõistmiseks kogu organisatsiooni vaates. Väärtuste käitumuslikud kirjeldused on olulised ka 2020. a alustatava töötaja kompetentsimudeli loomise protsessis. Saame tõdeda, et personalijuhtimise valdkonnas seatud eesmärgid täideti täies ulatuses.

2019. a valisid kolleegid, juhtkond ja teenindusnõukogu tunnustamiseks välja järgmised kolleegid:

- *aasta inimene* – **Pille Slabina**
- *aastate inimene* – **Mare Kurvet**
- *aasta teenindaja* – **Ingrid Polis**
- *noor kolleeg* – **Rene Mäe**
- *väärt kolleeg* – **Marti Miller**

Aasta tegu 2019 oli teenusedisaini koostööprojekt Tallinna Tehnikaülikooliga.

Lisaks said meie kolleegid ning seeläbi ka RR tunnustust väljastpoolt: Eesti Personalijuhtimise Ühing (PARE) valis meie **digipädevuse õppeprogrammi** viie parima personaliprojekti hulka ja meie kvaliteedispetsialist **Hela Ojasaar** sai Eesti Sisekoolituse Arendamise Liidult tunnustuse kui parim osalise koormusega sisekoolitaja 2019. a.

Janne Andresoo
Eesti Rahvusraamatukogu peadirektor

10. märts 2020

LISAD. RR-i 2019. a tulemusnäitajad

I. RR-i kasutajate rahulolu

Kasutajate rahulolu	2017	2018	Eesmärk 2019	Tulemus 2019	Eesmärk 2020
RR-i soovitusindeks	59%	73%	75%	87%	90%

II. Raamatukogu avatus ja külastatavus

Tulemusnäitaja	2017	2018	Eesmärk 2019	Tulemus 2019	Eesmärk 2020
Raamatukoguhuone külastused	311 487	289 721	295 515	311 565	317 796
Lugemisala külastused	135 125	169 228	172 613	200 483	204 493
Uued registreeritud kasutajad	8065	6732	7000	7431	7803
Haridustegevustest osavõtjate arv	1950	3226	4000	7737	6500
Raamatukoguhoidjate täienduskoolitusest osavõtjate arv	463	369	450	420	750
Näitusekülastajate arv		9606	10 000	13 300	15 000
RR-i andmebaaside (DIGAR ja DIGAR-i Eesti artiklid, ERB, Otsinguportaal) kasutamine	1 679 548	2 024 029	2 125 230	2 411 208	2 531 768
Kodulehe külastused	1 005 729	483 758	554 160	403 727	465 243
Sotsiaalmeedia jälgijad	4505	5895	7075	7304	8500
Lugemissaalid ja teeninduspunkt	11	11	11	11	11
Lugejakohad	559	561	561	560	560
sh lugeja arvutitöökohad	62	62	62	61	61
Lahtiolekuaeg päevades	280	277	278	278	289

III. Avalikud teenused

Raamatukogu- ja infoteenused

Teenus/tulemusnäitaja	2017	2018	Eesmärk 2019	Tulemus 2019	Eesmärk 2020
Kasutajaks registreerimine					
Lugejate andmebaasis lugejaid	48 733	47 466	47 000	43 389	46 820
Teavikute laenutamine					
Kojulaenutused	29 256	33 701	34 544	40 982	42 211
Laenutused kohalikesutuseks	4456	4195	-	6428	6492
Soovitusindeks	-	71,51%	75%	84,5%	90%
Raamatukogudevaheline laenus					
Väljaminev RVL: tellimuste koguarv	394	465	480	351	390

Väljaminev RVL: täitmisprotsent (%)	99,0	98,0	99,0	95,0	99,0
Sissetulev RVL: tellimuste koguarv	444	347	360	363	380
Sissetulev RVL: täitmisprotsent (%)	93,2	89,0	97,0	87,0	97,0
Soovitusindeks	-	80%	83%	84,6%	90%
Päringuteenus – Küsi meilt					
Teemapäringud (sisaldab ka vana- ja haruldase raamatu alase teabe päringuid)	9066	430	500	363	350
Soovitusindeks	66,7%	96%	85%	91,9%	90%
Veebivestluste arv	417	750	900	1271	1500
Kasutajate rahulolu	95%	91%	85%	92%	90%
Vana- ja haruldase raamatu alane teave					
Päringute arv (on arvestatud Küsi meilt teemapäringute hulka)	67	41	50	48	40
Personaalne nõustamine					
Nõustamiste arv	9	21	30	40	45
Autoriõiguse tuvastamine					
Päringute arv	40	40	40	13	
Hoolika otsingu tulemusel kättesaadavaks tehtud teoste arv	-	115	200	413	400
Isikuandmete kaitse teenus					
Andmesubjektide esitatud taotluste arv		14		28	
Eesti kirjastajatele rahvusvaheliste standardnumbrite (ISBN, ISSN, ISMN) andmine					
Väljastatud standardnumbrite arv kokku, sh	7485	7678		8425	
Kirjastajaportaali kaudu	5748	4846		4616	
käsitsi väljastatud numbreid	1737	2832		3809	

Haridustegevus ja täienduskoolitus

Teenus/tulemusnäitaja	2017	2018	Eesmärk 2019	Tulemus 2019	Eesmärk 2020
Haridustegevus					
Haridustegevuste arv	110	170	220	398	360
Soovitusindeks	-	85%	85%	95,7%	90%
Täiendus- ja kutsekoolitus raamatukoguvõrgule					

Koolituste arv	22	9	16	16	16
Koolitusel osalenud raamatukoguhoidjate osakaal Eesti raamatukoguhoidjate koguarvust			21%	33%	35%
Täienduskoolituse tunnistusega lõpetanud raamatukogutöötajate arv / välja antud tunnistuste arv	46	65	95	93	105
Soovitusindeks	75%	56%	75%	84,6%	90%

Kultuurikeskuse teenused

<i>Teenus/tulemusnäitaja</i>	2017	2018	Eesmärk 2019	Tulemus 2019	Eesmärk 2020
Näitusteenus					
Galeriinäitused	33	31	30	22	20
Konverentsiteenus					
Ürituste arv	423	924	1000	1225	1000
Soovitusindeks	63,6%	88%	85%	94,4%	90%

IV. Kogude kättesaadavaks tegemine

Humanitaarraamatukogu. Sotsiaalteaduste ja parlamendiraamatukogu

<i>Teenus/tulemusnäitaja</i>	2017	2018	Eesmärk 2019	Tulemus 2019	Eesmärk 2020
Humanitaarraamatukogu					
Välise ekspertide soovitusel hangitud humanitaarteaduste alaste teavikute osakaal (%)		28%	30%	34%	35%
Avakogu laenutuste arv		7241	8000	9654	11 114
Ürituste arv, sh kultuuriüritused, koolitused, muud programmid		54	50	110	75
Koostööpartnerite arv			64	77	80
Sotsiaalteaduste ja parlamendiraamatukogu					
Välise ekspertide soovitusel hangitud sotsiaalteaduste alaste teavikute osakaal (%)		24%	30%	31%	35%
Avakogu laenutuste arv		4501	5000	5803	7052
Ürituste arv, sh kultuuriüritused, koolitused, muud programmid		47	50	73	80
Koostööpartnerite ja institutsionaalsete klientide arv			40	50	60

RR-i andmebaasid

Teenus/andmebaasi tulemusnäitaja	Selgitus	2017	2018	Eesmärk 2019	Tulemus 2019	Eesmärk 2020
Eesti e-väljaanded RR-i digitaalarhiivis DIGAR						
Digitaalarhiiv DIGAR	nimetused	46 621	59 438	70 000	74 304	85 000
	terabaidid (Fedora)	66,2	99,8		117,8	135,0
Digitaalarhiivi DIGAR kasutamine	Google Analytics (GA) seansid (01.01–31.12)	299 024	365 942	400 000	434 069	500 000
sh mobiilsetest seadmetest	GA seansid (01.01–31.12)	50 805 17%	82 325 22,5%	-	119 610 27,6%	150 000 30%
Seansside arv DIGAR-is, digiteeritud väljaande kohta		3,58	4,09	4,5	3,7	4,0
DIGAR-i Eesti artiklid	nimetused	968	1 925	2 500	2 239	2 500
	numbrid	222 206	368 201		387 594	
	leheküljed	2 212 704	3 253 517		3 653 066	
	artiklid	5 103 107	5 702 533		6 327 903	
	terabaidid (Veridian)	–	–		26,6	
DIGAR-i Eesti artiklite kasutamine	GA seansid (01.01–31.12)	999 293	1 326 232	1 500 000	1 669 371	1 800 000
sh mobiilsetest seadmetest	GA seansid (01.01–31.12)	305 673 30,6%	483 454 36,4%	-	710 999 42,6%	810 000 45%
Seansside arv DIGAR-i Eesti artiklites, digiteeritud väljaande kohta		4,50	3,60	6,0	4,3	4,5
Rahvusbibliograafia teenus						
Väljaannete jooksev registreerimine rahvusbibliograafias (ERB)	kirjeid	341 307	351 301	360 000	360 699	370 000
Jooksvalt ja retrospektiivselt registreeritavate väljaannete suhtarv	kokku:	89%	82%	90%	91%	92%
	raamatud	97%	94%		94%	
	kaardid	72%	70%		82%	
	multimeedia	93%	80%		67%	
	video-salvestised	71%	55%		33%	
	noodid	68%	68%		89%	
	heli-salvestised	48%	33%		76%	
ERB-i kasutamine	GA seansid (01.01–31.12)	251 730	228 393	230 000	229 691	231 000
Eesti Veebiarhiiv						
Eesti Veebiarhiiv	veebisaidid	72 178	95 303	Mahu ennustatav	124 989	Mahu ennustatav

				kasv aasta jooksul: 20 TB		kasv aasta jooksul: 25 TB
	terabaidid (tihenda- mata)	24,9	42		59,65	
	terabaidid (tihendatud)	–	32		46,65	
	URL (mln)	393	638		764	
Eesti Veebiarhiivi kasutamine	GA seansid (01.01–31.12)	35 231	29 952	30 000	11 609	15 000
Rahvusraamatukogu digitaalne vārav – Otsinguportaal						
Otsinguportaal	Aktiveeritud andmekogud Primo Central Indexis	547	698		701	710
Otsinguportaali kasutamine	süsteemist: Primo Analytics+SFX (Number of requests per day)	129 501	103 462	120 000	78 077	85 000
Litsentsiandmebaaside kasutamine	otsingud andme- baasidest, vahendajainfo	66 236	87 987		117 664	
Soovitusindeks		-	20%	30%	53,3%	55%

RR-i muud andmebaasid

Andmebaasi tulemusnäitaja	Selgitus	2017	2018	Eesmärk 2019	Tulemus 2019	Eesmärk 2020
<i>Bibliographia Iuridica Estonica (BIE)</i>	kirjeid	49 947	51 659	53 260	53 342	55 030
BIE kasutamine	<i>GA pageview</i>	13 326	18 684	18 800	14 171	15 000
Andmebaasi <i>Õigusartikleid välisajakirjadest</i> kasutamine	<i>GA pageview</i> (andmebaasi ei täiendata)	1374	5107		2767	
<i>Vabariigi Presidendi bibliograafia (VPB)</i>	kirjeid	24 820	25 432	26 100	26 065	26 700
VPB kasutamine	<i>GA pageview</i>	829	405	500	237	240
<i>Andmebaas Reprod</i>	kirjeid	53 429	54 367	55 300	55 613	56 900
<i>Reprode</i> kasutamine	<i>GA pageview</i>	581	800	900	659	670
EL-i küsimused ja vastused	kirjed / küsimuste arv	381	378	385	337	2020. a ELIK-i uuel kodulehel

						andmebaasi enam ei ole
EL-i küsimuste ja vastuste kasutamine	Alates 01.08.2018 GA Pageview	7900	7760	8000	20 938	2020. a ELIK-i uuel kodulehel andmebaasi enam ei ole
Eesti mikrofilmide register EMIFIR	rullid	5007	5007	5010	5013	0
EMIFIR-i kasutamine	päringud	53	424	50	48	25

Andmete kättesaadavaks tegemine

Teenus/tulemusnäitaja	Selgitus	2017	2018	Eesmärk 2019	Tulemus 2019	Eesmärk 2020
Andmete kättesaadavaks tegemine						
Avaandmetena avaldatud andmekogud		3	3	3	3	3
Avaandmetena avaldatud andmekogumid		20	25	25	25	25
Avaandmete kasutamine	veebilehe külastused	352	1136	1500	1135	1500
ESTER-is kirjeldamata väljaanded		jääk	jääk	jääk	jääk	jääk
Vene- ja võõrkeelsed raamatud ja perioodika. Plakati- ja eksliibriste kogu	nimetused		45 113	22 600	19 326	0
Noodi- ja plaadikogu. Harulduste kogu võõrkeelsed teavikud	eksemplarid		53 642	41 000	38 500	23 000
Kataloogimist vajavate väljaannete protsent ESTER-is kirjeldamata teavikute hulgast				75%	50%	25%

Koostöös teiste raamatukogudega loodud andmebaasid

Andmebaasi tulemusnäitaja	Selgitus	2017	2018	2019
RR-i kogudest kajastatud e-kataloogis ESTER	protsendid	78,5	80,8	83,1
RR-i teavikud e-kataloogis ESTER	nimetused	1 283 392	1 315 653	1 355 287
RR-i teavikud e-kataloogis ESTER	eksemplarid		2 625 683	2 684 758
Eesti märksõnastik EMS	kirjed	60 267	60 668	61 227

V. Turundustegevus ja kirjastamine

Tulemusnäitaja	Selgitus	2017	2018	Eesmärk 2019	Tulemus 2019	Eesmärk 2020
Turundus						
Uudiskirja saajate arv		45 034	50 495	50 500	51 819	52 000
Sotsiaalmeedia jälgijad	üldarv	4505	5895	7075	7304	8500
Kultuurisündmused	KultuurRikas, Muuseumiöö, Vabaduse väljak, Narva kirjanike vestlus, muinsuskaitsepäevad, Kirjandustäna festival, Uue Maailma festival				11	15
RR-i korraldatud konverentside arv / osalejate arv	teenusedisaini konverents + digihumanitaaria konverents + emakeelepäeva konverents				3 / 673	3 / 700
Väljaannete kirjastamine						
Ilmunud väljaanded	nimetused	8	9	13	12	9
Võrguväljaanded	nimetused	8	4	6	6	5
Ajakiri <i>Raamatukogu</i>	numbrid	6	6	6	6	6

VI. Kogude kujundamine ja säilitamine

Kogude kujundamine ja töötlemine

Tulemusnäitaja	Selgitus	2017	2018	2019
Teavikute komplekteerimine				
Füüsilisel kandjal teavikute (v.a säilitusekssemplar) komplekteerimise maht	andmed kogude arvestusest		21 473	22 112
sh arvelevõetud füüsilisel kandjal Eesti teavikute (v.a säilitusekssemplar) arv	andmed kogude arvestusest			16 041
Litsentsiandmebaaside hankimine	nimetused		37	39

Andmebaasi kasutuskorra hind	ostetud litsentsiandmebaaside aastase maksumuse summa eurodes jagatuna kasutuskordade arvuga		1,2	0,85
Andmebaaside kasutuskorra keskmine hind	ostetud litsentsiandmebaaside kasutuskorra hindade summa jagatuna andmebaaside arvuga	11,28	10,8	4,3
Komplekteerimis-eelarve osakaal RR-i eelarvest	protsent	6,5	5,7	5,7
Viimasel kahel aastal hangitud välisraamatute kasutatavus	ISO standard 21248 <i>Quality assessment for national libraries</i>			80,8%
Füüsilisel kandjal säilituseksemplari keskuse teenus				
Hangitud ja arvele võetud säilituseksemplaride arv (arhiivkogu + põhikogu)	andmed kogude arvestusest	10 641	8891	8509
Digitaalse säilituseksemplari kogumise teenus				
Trükifailide hankimise osakaal võrreldes füüsilisel kandjal hangitud teavikutega	raamatud	99,8%	104,1%	105,1%
	ajalehed	90%	98,2%	101,3%
	ajakirjad	85%	96,9%	98,7%
	jätkväljaanded	47%	114,3%	120,2%
	kaardid	72%	95,2%	72,8%
	noodid	93%	81%	118,9%
	KOKKU	93%	103,4%	103,96%
Teavikute kataloogimine				
Rahvusteavikud	kirjed kokku		9334	7693
Välisteavikud	kirjed kokku		3703	6208
Retrokataloogimine	kirjed kokku		40 434	31 752
Kataloogitud teavikute hulk	kirjed kokku		53 417	45 653

Kogude suurus

Tulemusnäitaja	Selgitus	01.01.2018	01.01.2019	01.01.2020
Füüsilised kogud ja isikuarhiivid				

Füüsilisel kandjal teavikuid kokku	eksemplarid	3 370 285	3 383 363	3 234 366
sh arhiivkogu	eksemplarid		681 112	696 412
sh harulduste kogu	eksemplarid	27 442	28 049	30 486
sh isikuarhiivid	fondid	36	36	37
	säilikud	8261	8261	8262
sh kunstikogu	originaalgraafikateosed	28 513	28 539	29 233
	kunstikogu teosed	180	181	184
sh varukogu	endine reservkogu	131 170	129 312	0
Hoidlad	kokku	34	34	34
	pindala (m ²)	12 000	12 000	12 000
E-kogud				
E-teavikud kokku		426 519	460 287	603 775
sh Eesti e-teavikud (v.a füüsilisel kandjal)		119 257	155 199	199 751

Kogude haldamine

Teenus/tulemusnäitaja	Selgitus	2017	2018	Eesmärk 2019	Tulemus 2019	Eesmärk 2020
Teavikute logistika						
Uudiskirjanduse näituste arv	2 näitust intervalliga 1 nädal	49x2 Kokku: 98	47x2 Kokku: 94	47x2 Kokku: 94	48x2 Kokku: 96	49x2 Kokku: 98
Raamatute ja pabermaterjalide konserveerimine, köitmine ja ennetav säilitamine						
Konserveeritud ja parandatud	köited	399	426	Konserveerida 16 000 lehte ja 500 erinevat köidet	506	Konserveerida 20 000 lehte ja 500 köidet
	lehed	18 993	22 259		23 688	
Desinfitseeritud	teavikud	0	125		11	
	lehed	1256	2319		1380	
Valmistatud säilitusümbrised	ümbrised	2815	3122	Valmistada 2500 erinevat säilitusümbrist	3416	Valmistada 2500 erinevat säilitusümbrist
Kiletatud trükised	teavikud	5907	5071	Kiletada vastavalt kogude tellimusele	5159	Kiletada vastavalt tellimusele
	plakatid	75	50		29	
Konserveeritud köidetud trükised	kokku, sh	399	426		506	
	kasutus-kogudele	2	72		89	
	säilitus-kogudele	397	354		417	
Valmistatud uued köited	kokku, sh	5590	5221		5438	

	raamatuköited	293	276		388	Valmistada vastavalt tellimusele
	ajakirjaköited	22	6	Valmistada vastavalt tellimusele	0	
	kammköited	11	19		32	
	klamberköited	5264	4920		5801	
Puhastatud	teavikud	3740	9214		Puhastada kokku 4000 erinevat teavikut, lisaks plakatid ja postkaardid vastavalt tellimusele	10 897
	plakatid	3253	5273	5726		
	postkaardid	2918	99	1607		
	geograafilised kaardid	833	3	7		

Koopiate valmistamine

Digiteerimise maht aastas	leheküljed	426 000	530 550	550 000	610 000	630 000
	nimetused	5200	6200		4800	
	maht tera- baitides (TB)	7,11	14,3		15,8	
Digiteeritud kogumaht	leheküljed	2 785 750	3 316 300		3 926 300	4 556 300
	nimetused	27 100	33 300		38 100	
	maht tera- baitides (TB)	47,36	61,66		77,46	
Mikrofilmitud	leheküljed	1266	0	3844	3854	0
	filmikaadrid	633	0	1952	2038	0
Koopiatellimused: 2017–2018 digitaalkoopiad = koopialeti kaudu tehtud tellimused. Alates 2019 digitaalkoopiad = kõik digitellimused	leheküljed, sh	125 732	84 537		125 384	100 000
	valgus- koopiad	98 350	47 277		48 474	
	digitaal- koopiad	3548	2593		35 040	
	ise- teenindusega	23 834	34 667		41 870	
RR-i digitaalkogude osakaal ERB-i alusel	DIGAR-i/DEA lingiga väljaannete kirjeid ERB-is (NB! ERB ei sisalda perioodika lisade kirjeid)	10%	12,7%	18%	17% [raamatud – 10%] [perioodika – 2%]	25%
Soovitusindeks		–	100%	95%	77,8%	90%

VII. Arendustegevus

Tulemusnäitaja	Selgitus	2017	2018	Eesmärk 2019	Tulemus 2019	Eesmärk 2020
Erialaterminoloogia vahendamine						
Raamatukogusõnastiku andmebaas	kirjete koguarv	6552	6590	6630	6634	6595
sh raamatukogusõnastikus avatud terminid	avalike kirjete arv		5048	5118	5478	5700
Raamatukogusõnastiku kasutamine	päringute arv	91 402	16 131	16 150	11 751	12 000
Erialastandardite koostamise koordineerimine						
Avaldatud info- ja raamatukogunduse standardid		0	1	2	5	1
EVS/TK 22 ISO ja CEN-i standardikavandite hääletusi (nõutava) üldarvu kohta	2018: 32-st 12 oli CEN-i ja 20 ISO hääletust. 2019: 48-st 5 oli CEN-i ja 43 ISO eri tähiste hääletust.	–	32 / 100%	100%	48 / 100%	100%
Statistikateenus						
Raamatukogustatistika andmebaas	kirjeid	992	1143	1135	1135	1120
Rakendusuuringu ja analüüside koostamine						
Rakendusuuringud	kokku, sh	15	15	16	12	12
	soovitusindeks	15	14	15	9	10
	Fookusgrupi-uuring		1	1	2	1
	küsitlus	-	-	-	1	1

Arendusprojektid

	Selgitus	2016	2017	2018	Eesmärk 2019	Tulemus 2019	Eesmärk 2020
Arendusprojektid		5	6	15	24	21	27
sh RR-is	2019. a lõppes 7 projekti: 1. Suurprojektid: a. rahvusbibliograafia ärianalüüs b. digitaalarhiivi äri- ja eelanalüüs 2. Väikeprojektid:	3	3	10	18	17	23

	<p>a. e-näitus <i>Meie parlament ja aeg</i></p> <p>b. veebileht <i>25 kauneimat Eesti raamatut 2018</i></p> <p>c. veebileht <i>Wiiralti preemia 2019</i></p> <p>d. veebileht <i>Teenusedisaini konverents</i></p> <p>e. veebileht <i>Ühiskonnauuringud</i></p> <p>2019. a algasid ja 2020. a jätkuvad 10 projekti:</p> <p>1. Suurprojektid:</p> <p>a. digiainese kasutajakeskkond (DIGAR, DEA, Veebiarhiivi vaaturite ärianalüüs + Primo)</p> <p>b. juurdepääsulahendus teenustele ning kasutajate haldus RR-is – SSO</p> <p>c. siseveeb</p> <p>d. andmehaldus</p> <p>e. RR-i kodulehe edasiarendus</p> <p>f. kratt <i>Automaatne märksõnastamine</i></p> <p>g. kratt <i>Küsi meilt</i></p> <p>2. Väikeprojektid:</p> <p>a. DIGAR-i otsingu parandamine</p> <p>b. ELIK-i koduleht</p> <p>c. vana DEA üleviimine uude DEA-sse</p> <p>2019. a peatati 2 projekti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirjastajaportaali • SSO (töötaja) – autentimissüsteemi turu-uuring <p>2019. a ei alustatud 4 projektiga:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Tartu rahu ja Eesti põhiseadus 100</i> sisestamine • <i>Summaria Iuridica</i> veebileht • <i>Parlafoni</i> blogi • Primo otsinguportaali 						
sh Eestis	<p>2019. a lõppes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vaegnägijate lugemisvõimaluste arendamine – eelanalüüs <p>2019. a algasid ja 2020. a jätkuvad 3 projekti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • e-väljaannete laenus • <i>Raamatud liikuma</i> • <i>Massdigiteerimise arhiveerimise terviklahendus</i> (KIRMUS) 	2	2	4	5	4	3
sh rahvusvahelised	<i>Baltic Sea Cooperation for Information Management within the ALM Sector</i>	1	1				

	2019. a lõppes <i>Digital Approaches in Cultural Heritage</i> (Balti mere nõukogu toetusega arendusprojekt)			1	1	1	
	2020. a algab projekt <i>Creative Europe</i>						1

VIII. Organisatsioon ja personal

	2015	2016	2017	2018	2019
Töötajad	309	297	282	276	250
sh raamatukoguhoidjad	253	241	232	223	206
sh muud kvalifitseeritud spetsialistid	27	25	23	28	16
sh muud töötajad	29	31	27	25	28
Koosseisulised ametikohad	303,80	274,05	261,35	252,4	239,9
sh raamatukoguhoidjad	249,80	228,55	220,35	208,4	203,4
sh muud kvalifitseeritud spetsialistid	28	24	23	28	16
sh muud ametikohad	26	21,5	18	16	20,5
Raamatukoguhoidjad ja kvalifitseeritud spetsialistid hariduse järgi					
kõrgharidusega	222	216	206	212	191
sh raamatukogundusliku kõrgharidusega	186	114	95	97	93
sh raamatukogundusliku rakenduskõrgharidusega	4	4	5	3	4
kesk- ja keskeriharidusega	58	50	44	31	31
sh raamatukogundusliku keskeriharidusega	4	4	6	3	6